

Uudenmaan liitto
Nylands förbund

MAAKUNTA-
KAAVA

PUOLUSTUSVOIMAT UDELLAMAALLA JA UUDENMAAN MAAKUNTAKAAVOISSA

Uudenmaan liiton julkaisu E 202 – 2018

ISBN 978-952-448-496-1

ISSN 2341-8885

Kannen kuva: Tuula Palaste

**Uudenmaan liitto // Nylands förbund
Helsinki-Uusimaa Regional Council**

Esterinportti 2 B • 00240 Helsinki • Finland

+358 9 4767 411 • toimisto@uudenmaanliitto.fi • uudenmaanliitto.fi

KUVAILULEHTI

Julkaisun nimi

Puolustusvoimat Uudellamaalla ja Uudenmaan maakuntakaavoissa

Julkaisija

Uudenmaan liitto

Raportin laatija

Henri Jutila

Julkaisusarjan nimi ja sarjanumero

Uudenmaan liiton julkaisuja E 202

Julkaisuvuosi

2018

ISBN

978-952-448-496-1

ISSN

2341-8885

Kieli

suomi

Sivuja

50

Tiivistelmä

Puolustusvoimien ja Rajavartiolaitoksen vastuulla olevien viranomaistehtävien suorittamisen mahdollistamiseksi on varattuna suuri määrä laadultaan ja sijainniltaan tarkoituksenmukaisia alueita eri puolilla Suomea. Osa alueista sijaitsee Uudellamaalla, ja toiminta näillä alueilla voi aiheuttaa erilaisia ympäristöhäiriöitä. On tärkeää, että häiriöistä mahdollisesti aiheutuvia konflikteja maanpuolustustoiminnan ja muun maankäytön välillä pyritään ennaltaehkäisemään. Tärkein väline tässä työssä on maankäytön suunnittelu lakeineen ja asetuksineen.

Puolustusvoimien toiminta on ollut viime vuosina muutoksessa ja tällä on ollut vaikutuksia myös siihen missä, millaisia ja kuinka paljon se alueita käyttöönsä tarvitsee. Myös Puolustusvoimien toimintaan liittyvät lait ja asetukset ovat muuttuneet ajan saatossa. Samalla kuitenkin maanpuolustukseen liittyvää riittävän täsmällistä tietoa ei aina ole kovin helposti saatavissa. Tähän raporttiin on kerätty alueiden suunnittelun näkökulmasta relevantti ja ajantasainen tieto koskien Puolustusvoimien toimintaa Uudellamaalla.

Avainsanat (asiasanat)

Puolustusvoimat, Rajavartiolaitos, varuskunta, sotilasalue, ampumarata, harjoitusalue, melu, Uusimaa, maakuntakaava

Huomautuksia

Julkaisu löytyy pdf-tiedostona osoitteesta www.uudenmaanliitto.fi/julkaisut.

PRESENTATIONSBLAD

Publikation

Försvarsmakten i Nyland och de nyländska landskapsplanerna

Författare

Nylands förbund

Rapporten är utarbetad av

Henri Jutila

Seriens namn och nummer

Nylands förbunds publikationer E 202

Utgivningsdatum

2018

ISBN

978-952-448-496-1

ISSN

2341-8885

Språk

finska

Sidor

50

Sammanfattning

För att möjliggöra att de myndighetsålägganden som ligger på Försvarsmaktens och Gränsbevakningsväsendets ansvar kan skötas, finns en anseelig mängd reserverade områden runtom i Finland som håller bra kvalitet och ligger ändamålsenligt till. En del av områdena ligger i Nyland, och verksamheten på dessa områden kan orsaka olika miljöolägenheter. Det är viktigt att försöka förebygga sådana konflikter mellan försvarsverksamheten och övrig markanvändning som eventuellt uppstår via störande verksamhet. Det viktigaste redskapet i det här arbetet är markanvändningsplaneringen jämte lagar och förordningar.

Försvarsmaktens verksamhet har de senaste åren präglats av förändring och den har även påverkat var, hurdana och hur stor mängd områden den behöver för sitt eget bruk. Även de lagar och förordningar som ansluter sig till Försvarsmaktens verksamhet har förändrats under årens lopp. Samtidigt är det inte så lätt att få tag på tillräckligt exakt information om försvarsverksamheten. Den här rapporten är en sammanställning av den ur områdesplaneringens synvinkel relevanta och aktuella informationen om Försvarsmaktens verksamhet i Nyland.

Nyckelord (ämnesord)

Försvarsmakten, Gränsbevakningsväsendet, garnison, militärområde, skjutbana, övningsområde, buller, Nyland, landskapsplan

Övriga uppgifter

Publikationen finns i pdf-version på vår webbplats www.uudenmaanliitto.fi/julkaisut.

SISÄLLYS

Johdanto	8
Termejä.....	9
Kaavamerkinnot.....	12
1. Muutoksia Puolustusvoimissa 2000-luvulla	14
1.1. Puolustusvoimauudistus 2012–2015	14
1.1.1. Aiemmin vain puolustusvoimien käytössä olleet saaret Uudellamaalla.....	14
1.1.2. Saarten tulevaisuuden käyttömahdollisuudet.....	14
1.1.3. Luovutettavien alueiden luovutuskuntoon saattaminen.....	15
2. Yleistä puolustusvoimista Uudellamaalla	16
2.1. Joukko-osastot	16
2.2. Varuskunnat	16
2.2.1. Pääesikunta	17
2.2.2. Maanpuolustuskorkeakoulu	17
2.3. Muu läsnäolo	17
3. Ampumatoiminta.....	18
3.1. Ampumaratoja ja ampuma- ja harjoitusalueita koskeva lainsäädäntö	18
3.1.1. Maankäyttö- ja rakennuslaki	18
3.1.2. Ympäristönsuojelulaki	19
3.1.3. Muu lainsäädäntö.....	20
3.2. Ampuma- ja harjoitusalueet, ampumaradat sekä muut Puolustusvoimien käytössä olevat kohteet Uudellamaalla.....	22
3.2.1. Santahamina (Helsinki)	22
3.2.2. Itä-Villinki (Helsinki).....	22
3.2.3. Isosaari (Helsinki)	23
3.2.4. Kuivasaari (Helsinki)	24
3.2.5. Koirasaari (Helsinki).....	25
3.2.6. Katajaluoto (Helsinki)	25
3.2.7. Melkki (Helsinki).....	25
3.2.8. Miessaari (Espoo)	25

3.2.9.	Russarö (Hanko).....	27
3.2.10.	Tulliniemi (Hanko)	28
3.2.11.	Syndalen (Hanko)	29
3.2.12.	Storlandet (Hanko).....	29
3.2.13.	Hästö Busö (Raasepori).....	29
3.2.14.	Dragsvik ja Baggby (Raasepori)	31
3.2.15.	Bågaskär (Inkoo).....	32
3.2.16.	Porsö (Inkoo)	32
3.2.17.	Upinniemi (Kirkkonummi).....	33
3.2.18.	Mäkiluoto (Kirkkonummi)	34
3.2.19.	Rönnskär (Kirkkonummi)	35
3.2.20.	Porkkalanniemi (Kirkkonummi)	35
3.2.21.	Järvö (Kirkkonummi)	35
3.2.22.	Hyrylä (Tuusula).....	36
3.2.23.	Puolustusvoimien palvelukeskus (Tuusula)	36
3.2.24.	Hyvinkään lentokenttä (Hyvinkää).....	37
3.2.25.	Tolkkinen (Porvoo).....	39
3.2.26.	Varlaxudden (Porvoo)	40
3.2.27.	Orrengrundin suoja-alue (Loviisa).....	40
3.2.28.	Hindsby (Sipoo)	41
3.2.29.	Tammela (Tammela ja Somero)	42
3.3.	Melu.....	42
3.3.1.	Ohjeavot ja arviointi	42
3.3.2.	Ympäristölupa	44
3.3.3.	Meluntorjunta	44
3.4.	Suoja-alueet	45
3.5.	Suojavyöhykkeet	46
3.6.	Vaara-alueet.....	48
Liite 1. Entiset suljetut saaret.....		49
Liite 2. Puolustusvoimien alueet voimassa olevissa Uudenmaan maakuntakaavoissa		50

Johdanto

Puolustusvoimat on merkittävä yhteiskunnallinen toimija. Sillä on laajalti tärkeäksi koetusta tehtävästään johtuen eräänlainen erityisasema moneen muuhun toimijaan verrattuna yhteiskunnassamme. Koska maanpuolustukselliseen toimintaan liittyy usein salassapitokysymyksiä, on tarkkoja tietoja Puolustusvoimien toiminnasta, suunnitelmista tai toiveista hieman haasteellista saada. Puolustusvoimien huomioiminen kaavoitustyössä on silti hyvin tärkeää, sillä tietyissä alueiden käytön kysymyksissä Puolustusvoimilla on kaavaratkaisun kannalta hyvin merkittävä, jopa ratkaiseva sanansa sanottavana.

Uudenmaan liitto ja Puolustusvoimien edustajat ovat kokoontuneet varsin säännöllisesti tapaamisiin maa-kuntakaavoitukseen liittyen ja tiedonvaihto on sujunut niin virallisesti viranomaisneuvotteluissa kuin myös hieman epävirallisemminkin esimerkiksi puhelimitse ja sähköpostitse. Tätä yhteistyötä kannattaa jatkaa.

Tässä selvityksessä on pyritty kokoamaan yhteen kaikki saatavissa oleva maakuntakaavoituksen näkökulmasta oleellinen ajantasainen tieto Puolustusvoimien toiminnasta Uudenmaan maakunnassa maakuntakaavan laadinnan tausta-aineistoksi.

Henri Jutila, Uudenmaan liitto, 11.6.2018

Termejä

Ammunnan vaara-alue	Joko koko ammuntaa tai yhtä sen vaihetta koskeva aseiden vaara-alueiden yhdistelmä. Vaara-alueella ei saa olla ammunnan kovapanosvaiheiden aikana ihmisiä tai sinne kuulumatonta, vaurioille altista materiaalia. Puolustusvoimat ilmoittaa varoilmoituksissaan alueen, jolle ei ammunnan aikana saa mennä. Eri käsite kuin pelkkä "vaara-alue".
Ampuma-alueen suoja-alue	Ammuntojen turvalliseen toteuttamiseen varattu alue. Ampuma-alueiden suoja-alueita ei saa käyttää maalialueena. Eri kuin "suoja-alue".
Ampuma-alue	Puolustusvoimien ja Rajavartiolaitoksen tai puolustusvälineteollisuuden vakinaisessa tai tilapäisessä käytössä oleva, kovapanosammuntoihin tai niitä vastaaviin harjoituksiin käytettävä maa- tai merialue niiden yläpuolinen ilmatila mukaan lukien. Ampuma-alueeksi ei kuitenkaan kutsuta sellaisia ampumaratoja, joissa käytetään vain pienikaliiperisia aseita. Jokaisella ampuma-alueella on sen hoidosta vastaava joukko-osasto.
Ampumarata	Alue, jolla on yksi tai useampi lajirata eri aseita ja ampumalajeja varten.
A-painotus / A-äänitaso	Äänen voimakkuuden tasoa arvioitaessa käytetty taajuuspainotus, joka vastaa likimain ihmisen kuuloaistimuksen taajuusominaisuuksia. Mitattavasta äänestä vaimennetaan standardoidusti pois matalia ja korkeita ääniä, jotka ihminen kuulee huonosti. Käytetään suhteellisen hiljaisille, noin 35-45 dB, äänille.
C-painotus /C-äänitaso	Äänen voimakkuuden tasoa arvioitaessa C-painotus kuvaa melutasoa ilman bassopuolen kuulokynnyksen korjausta. Käytetään esimerkiksi raskaiden aseiden laukauksille ja matalille äänille, mutta myös mm. työsuojelussa. Vrt. A-painotus.
dB	Desibeli, äänenpainetason yksikkö. Korva aistii äänenpainetason, jonka voi mitata mittarilla. Desibelin yhteydessä on aina mainittava, mitä tasosuuretta tarkoitetaan ja mikä on desibelin ilmoittaman suhteen vertailuarvo, esimerkiksi "A-äänitaso LA = 85dB" tai "L = 85 dB (A)".
Enimmäisäänitaso, LAImax	A-taajuuspainotetun ja I-aikapainotetun äänenpaineen enimmäistaso eli suurin arvo, toisin sanoen mittausjakson aikana korkein mitattu äänitaso aikapainotuksella I määritettynä. Ampumaratamelun ohjearvot Suomessa perustuvat tähän suureeseen.
Joukkoyksikkö	Yleensä samaa aselajia olevan, komentajan, esikunnan ja perusyksiköjä sisältävä kokonaisuuden yleisnimitys. Esimerkiksi pataljoona, patteristo.
Joukko-osasto	Useamman joukkoyksikön tai perusyksikön käsittävä sotajaotuksen mukainen hallintokokonaisuus, joka välittömästi kuuluu yhtymän tai sitä korkeamman johdon alaisuuteen; prikaati, rykmentti, erillinen pataljoona tai erillinen patteristo jne.
Keskiäänitaso, LAeq	A-taajuuspainotetun äänenpaineen pitkän ajanjakson tehollisarvon taso eli ekvivalentti (samanarvoinen jatkuva äänitaso) A-äänitaso. LAeq, 07–22 tarkoittaa päiväajan (klo 07–22) ja LAeq, 22–07 yöajan (klo 22–7) keskiäänitasoa. Yleiset melutason ohjearvot Suomessa perustuvat tähän suureeseen.

LDEN	Vuorokauden äänitaso, jossa ilta-ajan (E) klo 19-22 keskiäänitاسو painotetaan +5 dB ja yöaika (N) +10 dB, melun häiritsevyyden kuvaamiseksi. Day-Evening-Night.
Melualue	Alue, jossa melutason ohjearvot ylittyvät.
Melun leviämiskäyrä	Leviämiskäyrä on määrätyn tasoisen melun leviämistäisyyttä lähteestä kuvaava viiva kartalla. Se esitetään usein viiden desibelin jaolla.
Pienikaliiperinen ase	Ase, jonka kaliiperi on pienempi kuin 20 mm. Esimerkkejä: Urheilupistooli, isopistooli, vapaapistooli, pienoispistooli, pienoiskivääri, vapaakivääri, luodikko, hirvikivääri, haulikko, sotilaspistooli, sotilaskivääri, rynnäkkökivääri.
Päivä-ilta-yöäänitaso, DEN	Vuorokauden keskiäänitaso, jossa ilta-ajan melutapahtumia 19–22 on painotettu + 5 dB ja yöajan 22–07 melutapahtumia on painotettu +10 dB. Day-Evening-Night. Ks. LDEN.
Rajoitusalue	Alue, missä ilmailu on luvanvaraista. Alue voi olla aktiivinen tai ei-aktiivinen. Lupaa ei tarvita silloin, kun alueet eivät ole aktiivisia. Rajoitusalueita on kolme ryhmää: 1) pysyvästi voimassa olevat rajoitusalueet, 2) pysyvät tilapäisesti voimassa olevat rajoitusalueet ja 3) erikseen perustettavat tilapäiset rajoitusalueet. Lupaa haetaan alueiden 1 ja 2 tapauksessa Puolustusvoimilta, Liikenteen turvallisuusviraston perustamille tilapäisille rajoitusalueille määritellään lupaehdot aina alueen perustamisen yhteydessä.
Raskas ase	Puolustusvoimat luokittelee raskaiksi aseiksi kaikki yli 20 mm kaliiperiset aseet ja räjähteet sekä välineet, jotka sisältävät räjähdysainetta yli 200 grammaa. Raskaita aseita ovat tykit, raketinheitimet, kranaatinheitimet, singot, ohjukset, ilmatorjunta-aseet, räjähteet, miinat sekä erilaiset panokset.
Sotilasalue	Alue joka on puolustusvoimista annetun lain 551/2007 ja sen muutosten perusteella asetettu liikkumisrajoitus. Alue on merkitty Puolustusministeriön asetuksen 1253/2007 10 §:n mukaisilla kieltotauluilla, joissa kielletään pääsy alueelle ja ilmoitetaan kiellon rikkomisen rangaistavuudesta
Suoja-alue	Suoja-alueet ovat valtakunnan turvallisuuden ja aluevalvonnan järjestämisen kannalta tärkeitä ja rajoiltaan tarkkaan määriteltäviä Suomen aluevesien osia. Suomen 18 suoja-aluetta sijaitsevat Suomenlahdella ja Saaristomerellä. Aluevalvontalaissa säädetään suoja-alueista ja suoja-alueilla noudatettavista toimintarajoituksista, joiden tarkoituksena on osaltaan varmistaa Suomen alueellinen koskemattomuus. Suoja-alueilla sijaitsee yleensä sotilasalue, johon liittyy 100 metrin lähestymiskiello. Alue on merkitty maihinnousun kieltävillä kylteillä.
Suojavyöhyke	Kehämäinen alue, jonka tarkoituksena on minimoida väestöön ja rakennuksiin kohdistuvat vahingot mahdollisen onnettomuuden tapahtuessa. Käsite on sisällöllisesti lähellä suoja-alueen ja vaara-alueen – käsitteitä, mutta sitä ei tule kuitenkaan sekoittaa niihin. Vyöhyke viittaa kartallisessa esitystavassa piirtyviin vyöhykerajoihin, esim. vyöhyke A:n ja vyöhyke B:n väliseen rajaan.
Taisteluumunta	Kovin ampumatarvikkein toteutettu taisteluharjoitus. Taisteluumunta toteutetaan yleensä ampuma-alueella.
Vaara-alue	Ilmailulain (864/2014) 11 §:n mukaisesti Liikenteen turvallisuusviraston määräyksellä tai päätöksellä osoitettu alue, missä vaihtelevasti määräaikoina

saatetaan harjoittaa ilma-alusten lentoturvallisuuden vaarantavaa toimintaa. Vaara-alueita on sekä pysyviä että tilapäisiä.

Vartiolinnake

Pääosin miehittämätön Merivoimien (rannikkotykistön) linnakesaari.

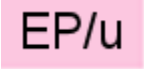
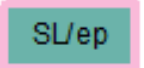
Varuskunta

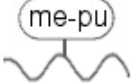
Alue, johon on sijoitettu joukko-osastoja ja sotilaslaitoksia. Paikallisena organisaatioyksikkönä se tarjoaa yhteisesti palveluja kaikille alueellaan oleville joukko-osastoille, laitoksille ja esikunnille.

Vuosikeskiäänitaso LRDEN Koko vuoden vuorokausiarviotaso, joka sisältää ilta-ajan (kello 19–22) 5 desibelin ja yöajan (kello 22-7) 10 desibelin lisäyksen keskiäänitasoihin sekä impulssikorjauksen (+15dB) ja viikonloppukorjauksen (+5dB).

Kaavamerkinnot

Tässä raportissa viitataan Uudenmaan voimassa olevissa maakuntakaavoissa käytettyihin kaavamerkintöihin. Merkintöjä ovat:

Kaavamerkintä		Suunnittelumääräys
	Puolustusvoimien alue (EP)	Alue varataan puolustusvoimien käyttöön. Mikäli taajamatoimintojen alueisiin kiinteästi liittyvät alueet Helsingin Santahaminassa, Raaseporin Dragsvikissä ja Tuusulan Hyrylässä vapautuvat puolustusvoimien käytöstä, ne varataan vapautuvilta osiltaan taajamatoimintojen alueeksi.
	Puolustusvoimien alue, jonka toissijainen käyttötarkoitus on virkistys-, matkailu- ja/tai koulutustoiminta (EP/u)	Alue varataan puolustusvoimien käyttöön. Mikäli alue vapautuu puolustusvoimien käytöstä, se varataan virkistys-, matkailu- ja/tai koulutustoimintaan. Yksityiskohtaisemmassa suunnittelussa on otettava huomioon kulttuuriympäristö- ja luontoarvojen säilyminen.
	Luonnonsuojelualue, joka on puolustusvoimien käytössä (SL/EP)	Alue on ensisijaisesti luonnonsuojelualueita, jolla on otettava huomioon puolustusvoimien käyttöön liittyvät tarpeet.
	Luonnonsuojelualue (SL)	Merkinnällä osoitetaan luonnon-suojelulain nojalla suojeltuja tai suojeltaviksi tarkoitettuja alueita. Niitä ovat kansallispuistot, luonnonpuistot ja muut luonnonsuojelualueet. Suojelualueiksi on osoitettu myös suojeluohjelmien alueita sekä Natura 2000 -ohjelman alueita siltä osin kuin päätösten yhteydessä on toteuttamiskeinoksi esitetty luonnonsuojelulaki. Viranomaisen voi myös tehdä hallinnassaan olevaa aluetta koskevan muun kuin luonnonsuojelulakiin perustuvan suojelun turvaavan päätöksen. Merkintään liittyy MRL 33 §:n 1. momentin nojalla rakentamisrajoitus.

	Puolustusvoimien melualue LAeq 7-22 yli 55dB	Yksityiskohtaisemmassa suunnittelussa on puolustusvoimien hallinnassa olevien alueiden ulkopuolisilla alueilla toimintojen sijoittelulla ja rakennusten rakenteilla vähennettävä ampumamelusta aiheutuvia haittoja. Puolustusvoimien hallinnassa olevan alueen suunnittelussa ja käytössä on pyrittävä vähentämään haittoja puolustusvoimien alueen ulkopuolisella melualueella sijaitsevalle asutukselle ja muille, melulle herkille toiminnoille.
	Virkistysalue (V)	Alue varataan yleiseen virkistykseen ja ulkoiluun. Alueen yksityiskohtaisemmassa suunnittelussa on turvattava virkistyskäyttöedellytyksien säilyminen, alueen saavutettavuus, riittävä palvelu- ja varustetaso sekä ympäristöarvot ja osoitettava maakuntakaavakartalle merkittyjen ulkoilureittien jatkuvuus virkistysalueella. Virkistysalueiden suunnittelussa on kiinnitettävä huomiota alueiden ominaisuuksiin ekologisen verkoston osana sekä merkitykseen luonnon monimuotoisuuden kannalta. Virkistysalueelle voidaan yksityiskohtaisemmassa suunnittelussa osoittaa vaikutusten arvioinnin perusteella yhdyskuntarakenteen eheyttämisen kannalta

1. Muutoksia Puolustusvoimissa 2000-luvulla

1.1. Puolustusvoimauudistus 2012-2015

Puolustushallinnossa käynnistettiin vuonna 2012 Puolustusvoimien uudistaminen, jonka tavoitteena oli sopeuttaa Puolustusvoimat pieneneviin ikäluokkiin ja kasvaviin kustannuspaineisiin samalla ylläpitäen puolustuksen ennaltaehkäisykykyä. Uudistus sisälsi rakenteiden ja toimintatapojen uudelleen järjestelyjä, mutta myös materiaalihankintojen supistamista ja myöhentämistä. Uudistuksen liittyvät uudelleenjärjestelyt toimeenpantiin vuosien 2014 ja 2015 aikana.

Puolustusvoimien organisaatiota ja toimintatapoja uudistettiin, esimerkiksi tukitoiminnot toteutetaan uudistuksen myötä kustannustehokkaammin hyödyntäen mm. kumppanuusjärjestelyjä. Johtoportaita, joukko-osastoja ja muita toimipisteitä vähennettiin ja tarpeettomista kiinteistöistä sekä toimitiloista luovuttiin.

Uudistuksessa Puolustusvoimien rauhan ajan rakenne keventyi kolmiportaiseksi kun sotilasläänit ja niiden esikunnat lakkautettiin sekä johtamisrakenne uudistettiin. Logistiikan toiminnot keskitettiin. Henkilöstö- ja taloushallinnon palvelut koottiin yhteen palvelukeskukseen. Kokonaisuutena hallintoyksiköiden määrä väheni lähes 40 prosenttia.

Uudistuksen yhteydessä lakkautettiin useita joukko-osastoja ja kokonaisia varuskuntia ympäri Suomea. Uudellamaalla uudistukset rajoittuivat kuitenkin lähinnä erilaisiin organisatorisiin järjestelyihin, eikä fyysisiä toimipaikkoja kokonaan lakkautettu. Siksi ulkopuolisen silmin erilaiset nimimuutokset ovat varmaankin näkyvin muutos Puolustusvoimien toiminnassa Uudellamaalla.

1.1.1. Aiemmin vain puolustusvoimien käytössä olleet saaret Uudellamaalla

Rannikon puolustuksen uudelleenjärjestelyyn liittyen Puolustusvoimat on luopunut Uudellamaalla vuoden 2017 loppuun mennessä seuraavista aiemmin käytössään olleista saarista:

- **Raasepori:** Jussaari (Jussarö), Vrakholmen, Långören, Koö, ja Mellanlandet
- **Inkoo:** Höga Bågaskär ja Porsö
- **Kirkkonummi:** Träskön, Salmen, Ryssklobben
- **Espoo:** Kytö
- **Helsinki:** Lonna, Harakka, Koirasaari, Rysäkari, Vallisaari ja Kuninkaansaari
- **Sipoo:** Eestiluoto
- **Porvoo:** Pirttisaari ja Glosholmen
- **Loviisa:** Boistö ja Lehtinen

Kartta entisistä suljetuista saarista on raportin liite 1. Edellä lueteltujen ja liitekartalla 1 esitettyjen kohteiden lisäksi on olemassa joukko saaria, joiden siviilikäyttö on mahdollistunut Puolustusvoimien toiminnan rinnalla. Näistä esimerkkeinä mainittakoon vaikkapa Orrengrund ja Isosaari.

Avattujen saarten lista tulee saamaan täydennystä vielä lähitulevaisuudessa, kunhan vielä keskeneräiset luovutusprosessit muutamien saarten kohdalla saadaan vietyä tavoitteeseensa.

1.1.2. Saarten tulevaisuuden käyttömahdollisuudet

Puolustusvoimien käytössä olevat saaret voidaan jakaa kolmeen joukkoon sen perusteella, millaista niiden tulevaisuuden käyttö on.

Puolustusvoimien käyttöön jääminen

Puolustusvoimat tarvitsee myös tulevaisuudessa osaa rannikon saarista omaan toimintaansa.

Yhteiskäyttö

Osaa Puolustusvoimien käyttämistä saarista on mahdollista käyttää yhteistyössä muiden tahojen kanssa. Metsähallituksen kansallispuistot ja Puolustusvoimien saarille järjestetyt, opastetut tutustumiset joko Metsähallituksen tai yksityisen yrittäjän kautta, ovat yksi toteutustapa. Yhteiskäytön suunnittelussa on huomioitava Puolustusvoimien toiminnan asettamat rajoitteet alueiden käytölle. Myös energiantuotantomahdollisuuksia saarilla on pohdittu, tosin ainakin tuulivoimaloiden vaikutukset aluevalvontaan tulee aina selvittää tapauskohtaisesti.

Luopuminen

Puolustusvoimien pois luovuttamiin saariin pätee samat käyttövaihtoehdot kuin yhteiskäytössä oleviin saariinkin. Mutta, lisäksi vaihtoehtoina tulevat kysymykseen kohteen myyminen tai luovuttaminen joko julkisyhteisölle tai yksityiselle taholle. Luovutuksesta julkisyhteisölle on jo esimerkkejä, kun saaria on kehitetty virkistys- ja matkailukohteiksi. Yksityiseen käyttöönkin saaria on jo myyty. Aina on kuitenkin muistettava, että lähes jokaiselle luovutettavalle saarelle jää Puolustusvoimien käytössä olevia kohteita ja rasitteita. Rasitteet eivät kuitenkaan sellaisenaan poissulje alueiden jatkokehitystä.

1.1.3. Luovutettavien alueiden luovutuskuntoon saattaminen

Luovutettavien saarikohteiden saattaminen luovutuskuntoon on usein pitkälinen prosessi, joka vaatii aikaa ja etenkin huomattavia resursseja. Pilaantuneita maa-aineksia on nimittäin jossain mitassa lähes joka saarella, koska yleensä niillä on vuosikymmenten kuluessa syntynyt ajoneuvojen tankkaus- ja huoltopaikkoja, ampumaratoja ja kaatopaikkoja. Käytöstä poistuvat kohteet on Puolustusvoimat kuitenkin sitoutunut läpikäymään ja poistamaan alueilta vanhat ammuksiset tai saastuneet maa-alueet ja varmistamaan muutenkin alueiden turvallisuuden. Merivoimien saarikohteissa osa alueilla olleista tykeistä on poistettu ja osa deaktivoitu paikalleen. Tämä kaikki tapahtuu Puolustusvoimien rajallisten resurssien mukaan varsin hitaasti.

Maanomistaja on avainasemassa saarikohteiden tulevaisuudesta päätettäessä. Lähes poikkeuksetta maanomistajan rooli on Metsähallituksella tai Senaatti-kiinteistöillä ja Puolustusvoimat toimii vain käyttäjänä. Jatkotoimintaa suunnitellessaan omistaja/haltijat tekevät sopimukset lakien ja valtion kiinteistöstrategian mukaisesti.

Saarikohteet ovat usein aivan erityislaatuisia kohteita vanhojen, kulttuurihistoriallisesti arvokkaiden rakennusten ja rakenteiden sekä hyvin säilyneen luonnon takia. Tämä tekee niistä erinomaisia kohteita suojelemaan ja kansalaisten virkistyskäyttöön. Saaret ovatkin Metsähallituksessa lähes poikkeuksetta Luontopalveluiden hoidossa ja niiden jatkokäyttö tulee painottumaan edellä mainittuihin asioihin.

On huomionarvoista, että Puolustusvoimien ja Rajavartiolaitoksen kohteet on lainsäädännön mukaisesti (tästä tuonnempana tässä raportissa) rakennettu pääsääntöisesti ilman kunnallista rakennuslupaa ja kaavoitusta. Osassa kohteita on toki kaavoitusta muistuttavat maankäyttösuunnitelmat osana varuskuntasuunnitelmaa. Rakennustöitä on kyllä valvottu ja tarkastettu aiemmin puolustusministeriön toimesta ja nykyisin Senaatti-kiinteistöjen tilauksesta Puolustushallinnon Rakennuslaitoksen suorittamana.

Saarien uusiokäyttö edellyttää aina kunnallista kaavoitusta. Kaavojen valmistelu rakennushistorian selvityksineen, luontoselvityksineen ja käsittelyineen vie aikaa vähintään kolme vuotta. Osassa saaria on lisäksi purettava Puolustusvoimista annetun lain perusteella asetettu liikkumiskielto tai asetuksella säädetty ammunnan suoja-alue ennen siviilikäyttöä.

2. Yleistä puolustusvoimista Uudellamaalla

2.1. Joukko-osastot

Joukko-osastot hoitavat Puolustusvoimien operatiivisen toiminnan, joten sen vuoksi nimenomaan joukko-osastojen toiminta on ulkopuolisen silmiin näkyvintä Puolustusvoimien toimintaa. Uusimaa on neljän joukko-osaston sijoituspaikka:

- Maavoimiin kuuluva Kaartin Jääkärirykmentti on sijoitettuna Santahaminaan, Helsinkiin.
- Merivoimiin kuuluva Merisotakoulu sijaitsee Suomenlinnassa, Pikku-Mustasaarella. Lisäksi sillä on toimintaa Santahaminassa.
- Merivoimiin kuuluvan Rannikkoprikaatin asemapaikka on Upinniemi Kirkkonummella. Sillä on lisäksi toimintaa Santahaminassa, Inkoossa ja Hangossa.
- Merivoimiin kuuluva Uudenmaan Prikaati toimii Tammisaaren Dragsvikissa, Raaseporissa.

Näiden uusmaalaisten joukko-osastojen lisäksi muillakin joukko-osastoilla ja esimerkiksi puolustusvoimien logistiikkalaitoksella on toimintaa Uudellamaalla.

Ilmavoimilla ei siis ole uusmaalaisia joukko-osastoja¹, maavoimilla ja merivoimilla kyllä.

2.2. Varuskunnat

Varuskunta koostuu Puolustusvoimista annetun lain (551/2007) 27 c §:n tarkoittamista puolustusvoimien käytössä olevista alueista ja niillä sijaitsevista hallintoyksiköistä tai niiden osista.

Varuskunnan päällikkö sovittaa yhteen varuskuntaan kuuluvien hallintoyksiköiden tai niiden osien yhteisiä palveluja, jotka on tarkoituksenmukaisinta tuottaa laajempina kokonaisuuksina kuin yhden hallintoyksikön toimenpitein. Logistiikan palveluiden yhteensovittamisen vastuu on varuskunnan päällikön asettaneella joukko-osastolla. Puolustusvoimien infrastruktuurin osalta varuskunnallisena tehtävänä on yhteistoiminta Puolustusvoimien logistiikkalaitoksen kanssa tilahallinnan kokonaissuunnitteluun liittyen.

- Helsingin varuskunta on Suomen puolustusvoimien Helsingissä sijaitseva varuskunta. Siihen kuuluvat Santahaminan saarella Itä-Helsingissä sijaitseva Santahaminan sotilasalue, Isosaarella olevat sotilasalueet, Miessaari, Melkki, Kuivasaari, Katajaluoto, Itä-Villinki sekä Suomenlinnassa Merisotakoulu. Lisäksi Pääesikunta ja Maanpuolustuskorkeakoulu kuuluvat varuskuntaan hallintoyksikkönä.
- Upinniemen varuskunta sijaitsee Kirkkonummella 12 kilometriä kunnan keskustaajaman eteläpuolella.
- Raaseporin varuskunta sijaitsee Raaseporissa, Tammisaarella. Raaseporissa toimii Puolustusvoimien ainoa ruotsinkielinen joukko-osasto, Uudenmaan prikaati.

Merisotakoulun Suomenlinnan toimintoja ei ole merkitty maakuntakaavoihin eikä myöskään Helsingin kantakaupungissa ja Lauttasaarella sijaitsevia Puolustusvoimien kohteita.

¹ Puolustusvoimien osalta lentotoiminnasta Uudellamaalla vastaa maavoimat, jonka helikopterit käyttävät Hernesaaren laskeutumispaikkaa, koska sopivampaakaan paikkaa ei toistaiseksi ole. Hernesaaren lähinnä siviili liikenteelle tarkoitettu laskeutumispaikka on mahdollisesti poistumassa asutuksen tieltä lähitulevaisuudessa, joten Puolustusvoimilla on tarve 6 tai 7 helikopterin laskeutumispaikalle Hangon ja Loviisan välillä. Uudenmaan liitto on viranomaisneuvottelussa 18.1.2012 todennut, että helikopterikentät on parempi käsitellä "seuraavilla kaavakierroksilla ja samassa yhteydessä Malmin lentokentän kanssa."

2.2.1. Pääesikunta

Puolustusvoimien pääesikunta sijaitsee Helsingissä Kasarmitorin vieressä. Pääesikunnan tehtävänä on toimia Puolustusvoimien komentajan johtoesikuntana koko Puolustusvoimia koskevissa asioissa.

Puolustusvoimien komentajan suoranaudessa johdossa on kolme puolustushaaraesikuntaa:

Maavoimien esikunta Mikkeliissä, Merivoimien esikunta Turussa ja Ilmavoimien esikunta Tikkakoskella.

Pääesikunta jakautuu seuraaviin osastoihin:

- Kanslia ja sen alainen Esikuntaosasto
- Henkilöstöosasto
- Johtamisjärjestelmäosasto
- Koulutusosasto
- Logistiikkaosasto
- Oikeudellinen osasto
- Operatiivinen osasto
- Suunnitteluosasto
- Sisäinen tarkastusyksikkö
- Teknillinen tarkastusosasto
- Tiedusteluosasto
- Viestintäosasto

Lisäksi pääesikunnan alaisia laitoksia ovat:

- Logistiikkalaitos
- Sotilaslääketieteen keskus (osa Puolustusvoimien logistiikkalaitosta)
- Nimikkeistökeskus
- Johtamisjärjestelmäkeskus
- Palvelukeskus
- Tiedustelulaitos
- Tutkimuslaitos

2.2.2. Maanpuolustuskorkeakoulu

Maanpuolustuskorkeakoulu on Puolustusvoimain komentajan alainen sotatieteellinen korkeakoulu, jonka asemasta ja tehtävistä on säädetty Maanpuolustuskorkeakoulusta annetussa laissa (559/2016).

Maanpuolustuskorkeakoulun toimipisteet sijaitsevat Santahaminassa, pois lukien maanpuolustuskurssit ja Sotamuseo, jotka sijaitsevat Kruunuhaassa. Pääesikunnan toimintoja ei ole merkitty Uudenmaan maakuntakaavoihin.

2.3. Muu läsnäolo

Puolustusvoimien näkyvä läsnäolo ei suinkaan rajoitu varuskuntien sisään. Esimerkiksi erilaisia varastoja on sijoiteltu eri puolille Suomea sadoittain. Hajasijoitetut varastot sijaitsevat puolestaan Puolustusvoimien hallinnassa olevilla aidatuilla alueilla, jotka tyypillisesti sijaitsevat kaukana taajamista.

Ampumatoimintaa varten Puolustusvoimilla on käytössään useita ampumaratoja sekä ampuma-alueita niin pienikaliiperisten kuin myös raskaiden aseiden käytön harjoitteluun. Puolustusvoimat vuokraa ampuma-alueiden rakennetun kiinteistövarallisuuden Senaattikiinteistöiltä ja maa- ja vesialueet Metsähallitukselta. Ampuma- ja harjoitusalueet ovat pinta-alallisesti suurimpia Puolustusvoimien käyttöön tarkoitettuja alueita ja ne ovat myös suurimpia Puolustusvoimien toimintaan liittyviä aluevarauksia maakuntakaavassa.

3. Ampumatoiminta

Kaikkia Puolustusvoimien ampumaratoja sekä ampuma- ja harjoitusalueita voidaan pitää toiminnan luonne huomioon ottaen valtakunnallisesti tai vähintään seudullisesti merkittävinä. Ne on sen vuoksi osoitettu maakuntakaavoissa. Myös ampumaratojen sekä ampuma-alueiden melualueet on osoitettu maakuntakaavassa silloin, kun melualue ylittää Puolustusvoimien käytössä olevan alueen.

Puutteelliset tiedot ampumamelusta ja sen leviämisestä sekä melualueiden puuttuminen kaavoista ovat aiheuttaneet ristiriitoja Puolustusvoimien harjoitus- ja koulutustoiminnan sekä ympäröivien alueiden maankäytön kehittämisen välillä. Ristiriitatilanteita on syntynyt myös, kun Puolustusvoimien käytöstä vapautuneita kiinteistöjä on otettu uuteen käyttöön, eikä kaavoitus merkintöineen ole pysynyt muutosten perässä. Ongelmia on aiheuttanut myös ampumaratojen ja ampuma- ja harjoitusalueiden melualueille leviävä hajakenttäminen.

3.1. Ampumaratoja ja ampuma- ja harjoitusalueita koskeva lainsäädäntö

3.1.1. Maankäyttö- ja rakennuslaki

Puolustusvoimien näkökulmasta alueiden käytön suunnittelulla huolehditaan:

- tarpeellisten ampuma- ja harjoitusalueiden sekä ampumarata-alueiden samoin kuin varuskunta-alueiden varaamisesta Puolustusvoimien käyttöön sekä
- Puolustusvoimien toiminnan sovittamisesta muuhun maankäyttöön sekä sen aiheuttamien ympäristöhaittojen ennaltaehkäisystä ja vähentämisestä

Alueidenkäytön suunnittelun lähtökohtana on maankäyttö- ja rakennuslain yleistavoite edellytysten luomisesta hyvälle elinympäristölle sekä kestäväälle kehitykselle. Yleistavoitetta tarkentavat alueiden käytön suunnittelulle asetetut tavoitteet sekä kaavojen sisältövaatimukset. Valtakunnalliset alueidenkäyttötavoitteet täsmentävät lain yleistavoitetta ja kaavojen sisältövaatimuksia valtakunnallisesta näkökulmasta.

Valtakunnalliset alueidenkäyttötavoitteet ovat ohjausväline, jolla valtioneuvosto linjaa koko maan kannalta merkittäviä alueidenkäytön kysymyksiä. Valtion viranomaisten tulee toiminnassaan ottaa huomioon valtakunnalliset alueidenkäyttötavoitteet, edistää niiden toteuttamista ja arvioida toimenpiteidensä vaikutuksia aluerakenteen ja alueidenkäytön kannalta. Maakunnan suunnittelussa ja muussa alueidenkäytön suunnittelussa on huolehdittava tavoitteiden huomioonottamisesta siten, että edistetään niiden toteuttamista.

Puolustusvoimien toimintaan liittyviksi katsottavat valtakunnalliset alueidenkäyttötavoitteet:

Ehkäistään melusta, tärinästä ja huonosta ilmanlaadusta aiheutuvia ympäristö- ja terveyshaittoja.

Haitallisia terveysvaikutuksia tai onnettomuusriskejä aiheuttavien toimintojen ja vaikutuksille herkkien toimintojen välille jätetään riittävän suuri etäisyys, tai riskit hallitaan muulla tavoin.

Suuronnettomuusvaaraa aiheuttavat laitokset, kemikaaliratapihat ja vaarallisten aineiden kuljetusten järjestelyratapihat sijoitetaan riittävän etäälle asuinalueista, yleisten toimintojen alueista ja luonnon kannalta herkistä alueista.

Otetaan huomioon yhteiskunnan kokonaisturvallisuuden tarpeet, erityisesti maanpuolustuksen ja rajavallan tarpeet ja turvataan niille riittävät alueelliset kehittämiseteltytykset ja toimintamahdollisuudet.

Lupajärjestelmä käsittää rakentamista ja muita toimenpiteitä koskevat luvat sekä suunnittelutarvealueita koskevat menettelyt (suunnittelutarveratkaisu ja poikkeamispäätös rannoilla). Lupajärjestelmää ei kuitenkaan kaikin osin sovelleta Puolustusvoimien toimintaan liittyvään rakentamiseen. Ilman maankäyttö- ja rakennuslaissa säädettyä lupaa on nimittäin sallittua rakentaa valtion hallinnassa olevilla alueilla välittömästi puolustustarkoituksiin liittyviä rakennuksia, rakennelmia ja laitteita. Sen määrittelyssä, milloin hanke vaatii rakentamista koskevan luvan, tarvitaan tapauskohtaista harkintaa. Vastaavasti rantoja koskeva suunnitteluvuorokausi ei sekään koske rakentamista maanpuolustuksen tai rajavalvonnan tarpeisiin.

3.1.2. Ympäristönsuojelulaki

Nykyinen ympäristönsuojelulaki (YSL) tuli voimaan vuonna 2014. Ympäristönsuojelulaki on ympäristön pilaantumisen ehkäisemistä koskeva yleislaki. Sitä sovelletaan toimintaan, josta aiheutuu tai saattaa aiheutua ympäristön pilaantumista.

Lain mukaan *ympäristön pilaantumisen vaaraa aiheuttavaan toimintaan on oltava lupa*. Ympäristön pilaantumisen vaaraa aiheuttavalla toiminnalla tarkoitetaan laitoksen perustamista tai käyttämistä sekä siihen teknisesti ja toiminnallisesti kiinteästi liittyvää toimintaa taikka alueen käyttämistä tai toiminnan järjestämistä siten, että siitä saattaa aiheutua ympäristön pilaantumista. Määritelmä korostaa toiminnan tarkastelua kokonaisuutena siihen liittyvinä osa- ja aputoimintoina.

Lain 4 §:ssä määrätään merkittävästä poikkeuksesta, nimittäin kyseistä lakia ei sovelleta sellaiseen Puolustusvoimien ja Rajavartiolaitoksen toimintaan, jossa lain soveltaminen vaarantaisi valtakunnan turvallisuuden tai huoltovarmuuden. Lakia ei myöskään sovelleta erityisesti sotilaskäyttöön tarkoitettuihin eikä valtakunnan keskeisten turvallisuusasetusten turvaamiseen tai valvontaan liittyviin aineisiin ja kalustoon. Myöskään Puolustusvoimien tilapäisiin lentopaikkoihin, satamiin, varastoihin, polttoaineen jakelupaikkoihin, ampumaratoihin tai muihin vastaaviin tilapäisiin toimintoihin ei tarvita ympäristölupaa.

Laissa kuitenkin todetaan, että Puolustusvoimien ja Rajavartiolaitoksen on toiminnassaan sekä aineiden ja kaluston käytössä otettava huomioon YSL:ssä määritellyt yleiset velvollisuudet, periaatteet ja kiellot siinä laajuudessa kuin se on mahdollista ottaen huomioon valtakunnan turvallisuuden tai huoltovarmuuden varmistaminen. Valtioneuvoston voi asetuksella antaa tarkempia säännöksiä toiminnoista sekä aineista ja kalustosta, joihin lakia tai osaa sen säännöksistä ei sovelleta tai sovelletaan vain osittain.

Jos ja kun ympäristölupaa haetaan, *valtion* ympäristölupaviranomainen ratkaisee lupahakemuksen, mikäli kun kyse on sotilaskäyttöön tarkoitettua toiminnasta.

Lain 48 §:ssa säädetään, että lupaviranomaisen on tutkittava ympäristöluvan myöntämisen edellytykset ja otettava huomioon asiassa annetut lausunnot ja tehdyt muistutukset ja mielipiteet. Ympäristölupa on myönnettävä, jos toiminta täyttää tämän lain ja jätelain sekä niiden nojalla annettujen säännösten vaatimukset.

Ympäristöluvan myöntäminen edellyttää, ettei toiminnasta, asetettavat lupamääräykset ja toiminnan sijoituspaikka huomioon ottaen, aiheudu yksinään tai yhdessä muiden toimintojen kanssa:

1. terveyshaittaa
2. merkittävää muuta 5 §:n 1 momentin 2 kohdassa tarkoitettua seurausta tai sen vaaraa (haittaa luonnolle ja sen toiminnoille, luonnonvarojen käyttämisen estymistä tai melkoista vaikeutumista, ympäristön yleisen viihtyisyyden tai erityisten kulttuuriarvojen vähentymistä jne. ...)

3. 16—18 §:ssä kiellettyä seurausta (maaperän ja pohjaveden pilaamiskiellot ja merta koskevat erityiset kiellot)
4. erityisten luonnonolosuhteiden huonontumista taikka vedenhankinnan tai yleiseltä kannalta tärkeän muun käyttömahdollisuuden vaarantumista toiminnan vaikutusalueella
5. eräistä naapuruussuhteista annetun lain 17 §:n 1 momentissa tarkoitettua kohtuutonta räsitystä
6. olennaista heikennystä edellytyksiin harjoittaa saamelaiden kotiseutualueella perinteisiä saamelaiselinkeinoja tai muutoin ylläpitää ja kehittää saamelaiskulttuuria taikka olennaista heikennystä kolttien elinolosuhteisiin tai mahdollisuuksiin harjoittaa kolttalaisa tarkoitettuja luontaiselinkeinoja koltta-alueella.

Lupavelvolliset kohteet on lueteltu valtioneuvoston asetuksessa ympäristönsuojelusta (myös varsinaisen ympäristönsuojelulain liitteessä 1). Luettelon mukaan ulkona sijaitsevilla ampumaradalla on oltava ympäristölupa (asetuksen 2§, 13a). Sitä vastoin ampuma- ja harjoitusalueiden osalta asetuksessa ei ole säädetty ympäristöluvan tarpeesta. Näin ollen ampuma- ja harjoitusalueiden ympäristöluvan tarpeen ratkaisee valtion ympäristölupaviranomainen. Tällöin harkinnan perusteena on lähinnä säännöksen kohta, jonka mukaan ympäristölupa on oltava toimintaan, josta saattaa ympäristössä aiheutua eräistä naapuruussuhteista annetussa laissa (ks. jäljempänä naapuruussuhdelaki) tarkoitettua kohtuutonta räsitystä. Lisäksi ampuma- ja harjoitusalueilla sijaitsevat toimintaa tukevat toiminnot, kuten lentopaikka, kompostointijärjestelmä, kemikaalivarasto tai polttoaineen jakelupaikka, saattavat edellyttää ympäristölupaa.

Lupaharkinnassa otetaan huomioon valtioneuvoston antamat päätökset ampumaratojen melutasojen ohjearvoista sekä ampuma- ja harjoitusalueiden melutasojen ohjearvoista.

Ympäristöluvan myöntäminen edellyttää lisäksi, että toiminnan sijoituspaikan valinnassa on otettu huomioon alueen ja sen ympäristön nykyinen ja tuleva, oikeusvaikutteisessa kaavassa osoitettu käyttötarkoitus ja aluetta koskevat kaavamääräykset. Toimintaa ei myöskään saa sijoittaa asemakaavan vastaisesti.

3.1.3. Muu lainsäädäntö

Laki viranomaisten toiminnan julkisuudesta

Julkisuuslain mukaan viranomaisten asiakirjat ovat pääsääntöisesti julkisia. Salassa pidettävät asiakirjat on määritelty lain 24 §:ssä. Niihin kuuluvat muun muassa asiakirjat, jotka koskevat sotilastiedustelua, Puolustusvoimien varustautumista, kokoonpanoa, sijoitusta tai käyttöä taikka muuta sotilaallista maanpuolustusta taikka maanpuolustusta palvelevia keksintöjä, rakenteita, laitteita tai järjestelmiä taikka maanpuolustuksen kannalta muutoin merkityksellisiä kohteita taikka puolustusvalmiuteen varautumista, jollei ole ilmeistä, että tiedon antaminen niistä ei vahingoita tai vaaranna maanpuolustuksen etua.

Laki ympäristövaikutusten arviointimenettelystä

Koska ampumaratoja tai ampuma- ja harjoitusalueita ei ole mainittu ympäristövaikutusten arviointimenettelystä annetun asetuksen (268/1999, YVA-asetus) 6 §:n hankeluettelossa, näitä koskeva arviointimenettely voi tulla sovellettavaksi ainoastaan tapauskohtaisesti YVA-lain 4 §:n 2 momentin perusteella. Päätöksen arviointimenettelyn soveltamisesta yksittäistapauksessa tekee alueellinen Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus. Ympäristöministeriö voi kuitenkin päättää puolustusministeriön esityksestä, ettei ympäristövaikutusten arviointimenettelyä sovelleta Puolustusvoimien hankkeeseen, joka toteutetaan valmiuslaissa tarkoitetuissa poikkeusoloissa, jos arviointimenettelyn soveltaminen vaikeuttaisi maanpuolustusta.

Ympäristövahinkolaki

Puolustusvoimien toiminnasta ampumaradoilla tai ampuma- ja harjoitusalueilla saattaa aiheutua sellaista ympäristön pilaantumista tai muuta vastaavaa häiriötä ympäristössä, kuten melua, josta aiheutunut vahinko tulee korvattavaksi ympäristövahinkolain (YVL) perusteella. Ympäristövahinko korvataan lain mukaan, jos voidaan osoittaa, että edellä tarkoitetun toiminnan ja vahingon välinen syy-yhteys on todennäköinen. Ympäristövahinko korvataan kuitenkin YVL:n säännösten nojalla vain, jollei häiriön sietämistä ole pidettävä kohtuullisena, ottaen muun ohella huomioon paikalliset olosuhteet ja häiriön syntymiseen johtanut tilanne kokonaisuudessaan sekä häiriön yleisyys vastaavissa olosuhteissa muutoin.

Naapuruussuhdelaki

Naapurien suojaaminen ympäristöhaitoilta on turvattu säätämällä velvollisuus hakea ympäristölupaa toimintaan, josta saattaisi aiheutua naapureille kohtuutonta räsitusta, sekä säätämällä luvan myöntämisen edellytykseksi, ettei toimintaa sijoiteta tällaista räsitusta aiheuttavalla tavalla.

Naapuruussuhdelain 17 §:n 1 momentissa on säädetty yleinen kielto aiheuttaa kohtuutonta räsitusta muille. Jos naapureille aiheutuva räsitus johtuu ympäristönsuojelulain mukaisesta luvan- tai ilmoituksenvaraisesta toiminnasta, sitä ei saa määrätä poistettavaksi naapuruussuhdelain nojalla. Näin ollen naapuruussuhdelakiin perustuva kielto- tai korvauskanne voidaan panna vireille ainoastaan silloin, kun räsitus johtuu muusta kuin ympäristönsuojelulain mukaisesta luvan- tai ilmoituksenvaraisesta toiminnasta.

Luonnonsuojelulaki

Kaavoitus- ja ympäristölupa-asioissa on noudatettava sitä, mitä luonnonsuojelulaissa säädetään. Erityisesti on huomioitava luonnonsuojelulaissa esitetyt Euroopan yhteisön Natura 2000 -verkostoa koskevat erityissäännökset.

Jos hanke tai suunnitelma joko yksistään tai yhdessä muiden kanssa todennäköisesti merkittävästi heikentää valtioneuvoston Natura 2000 -verkostoon ehdottaman tai verkostoon sisällytetyn alueen niitä luonnonarvoja, joiden suojelemiseksi alue on sisällytetty tai tarkoitus sisällyttää Natura 2000 -verkostoon, hankkeen toteuttajan tai suunnitelman laatijan on asianmukaisella tavalla arvioitava nämä vaikutukset. Viranomaisen ei saa myöntää lupaa hankkeen toteuttamisen taikka hyväksyä tai vahvistaa suunnitelmaa, jos arviointi- ja lausunnotonmenettely osoittaa hankkeen tai suunnitelman merkittävästi heikentävän Natura 2000 -alueen perusteena olevia luonnonarvoja. Tästä voidaan poiketa, jos valtioneuvosto yleisistunnossa päättää, että hanke on toteutettava erittäin tärkeän yleisen edun kannalta pakottavasta syystä eikä vaihtoehtoista ratkaisua ole.

Natura 2000 -verkostoon sisältyy useita Puolustusvoimien hallinnassa olevia alueita. Osa Natura-alueista sijaitsee Puolustusvoimien aktiivikäytössä olevien alueiden lähistöllä. Koska Puolustusvoimien nykyisen toiminnan vaikutukset on otettu huomioon jo valittaessa alueita Natura 2000 -verkostoon, Natura 2000 – verkostoa koskevat säännökset tulevat sovellettavaksi yleensä vain uusien ampumaratojen tai ampuma- ja harjoitusalueiden suunnittelun yhteydessä. Säännösten soveltaminen voi tulla kysymykseen myös silloin, kun alueen toimintaa laajennetaan tai muutetaan merkittävästi.

Valtioneuvoston asetus maanpuolustuksen kannalta erityissuojattavista kohteista

Valtioneuvoston asetuksella maanpuolustuksen kannalta erityissuojattavista kohteista 676/2017 säädetään maanpuolustuksen kannalta erityissuojattavista kohteista. Maanpuolustuksen kannalta erityissuojattavalla kohteella tarkoitetaan sellaista maanpuolustukselle keskeistä puolustushallinnon hallinnassa olevalla alueella sijaitsevaa kohdetta, jonka paljastuminen tai tuhoutuminen aiheuttaa merkittävää vahinkoa maanpuolustukselle tai puolustushallinnolle, ja joihin pääsyä tai joista muille viranomaisille annettavia tietoja on turvallisuussyistä rajoitettava.

3.2. Ampuma- ja harjoitusalueet, ampumaradat sekä muut Puolustusvoimien käytössä olevat kohteet Uudellamaalla

Suomessa käytössä olevien ampuma-alueiden sotilashistoria ulottuu pisimmillään 1800-luvulle Venäjän vallan aikaan. Alueiden syntyyn, sijoittumiseen ja kehittymiseen ovat vaikuttaneet Suomen Puolustusvoimien kehittyminen, maailmansotien tapahtumat sekä valtion omistamien maiden sijainti. Myös valtion maiden metsätaloudelliset intressit ovat ohjanneet ampuma-alueiden sijoittumista metsätaloudellisesti vähempituottoisille alueille.

Puolustusvoimien nykyisin käytössä olevien ampuma-alueiden laajamittainen kehittäminen alkoi 1930-luvulla ja jatkui 1970-luvulle saakka. Erityisesti 1950-luvulta alkaen varuskuntia siirrettiin kaupunkien ulkopuolelle sotateknologian kehittymisen ja siitä seuranneiden harjoitustarpeiden muuttumisen seurauksena. Alueiden kehittämis- ja laajennustarpeet ovatkin enimmäkseen olleet seurausta puolustuskyvyn kehittämistarpeista, asejärjestelmien ja sotatekniikan kehittymisestä, turvamääräyksistä ja toimintojen uudelleenjärjestelyistä, ja paljon vähemmässä määrin toiminnan ympäristövaikutuksista.

3.2.1. Santahamina (Helsinki)

Santahamina on ollut pitkään sotilaskäytössä. Jo Venäjän vallan alkuaikoina 1820-luvulla rakennettiin alueen ensimmäiset kasarmit. Tykistön kovapanosammunnat alkoivat alueella vuonna 1932. Toisen maailmansodan jälkeen alue on ollut jatkuvasti sotilaskäytössä ja tästä lähtökohdasta aluetta kehitetään edelleen. Laajalti tunnistettujen luontoarvojensa ohella Santahaminan alue on kulttuurihistoriallisesti arvokas ja se onkin kokonaisuudessaan valtakunnallisesti merkittävä rakennettu kulttuuriympäristö.

Santahaminan ampuma-alue on Suomen ampuma-alueiden joukossa suhteellisen pieni, n. 352 hehtaaria. Se sijaitsee meriteitse vain noin 5 km päässä Helsingin keskustasta, maanteitse keskustaan on matkaa noin 12 km. Santahaminasta on yhteys mantereelle Hevossalmen kääntösillan ja Laajasalon kautta. Raskaiden aseiden suorituspaikat (maalialueet, tuliasema-alueet, räjäytyspaikat) sijoittuvat alueen keski- ja itäosiin. Raskasaseammunnat aiheuttavat meluhaittoja asutukselle, ja ampumamelulle altistuvien määrä onkin valtakunnallisesti merkittävin koskettaen noin 1500 asukasta. Santahaminan melualue määräytyy pääasiassa panssaritorjunta-aseiden laukauksista ja iskemistä, 200 g ja sitä suuremmista räjäytyksistä sekä kranaatinheittimien iskemistä.

Kaikki Uudellamaalla asemapaikkaansa pitävien maavoimien ylläpitämät ampumaradat sijaitsevat Santahaminassa. Näitä ratoja käyttävät Kaartin jääkärirykmentti, Maanpuolustuskorkeakoulu, Poliisi, Rajavartiolaitos, ampumaseurat ja yhdistykset. Santahaminalla on suoja-alue, jonka sisään jäävät jo poisluovutetut Vallisaari ja Kuninkaansaari.

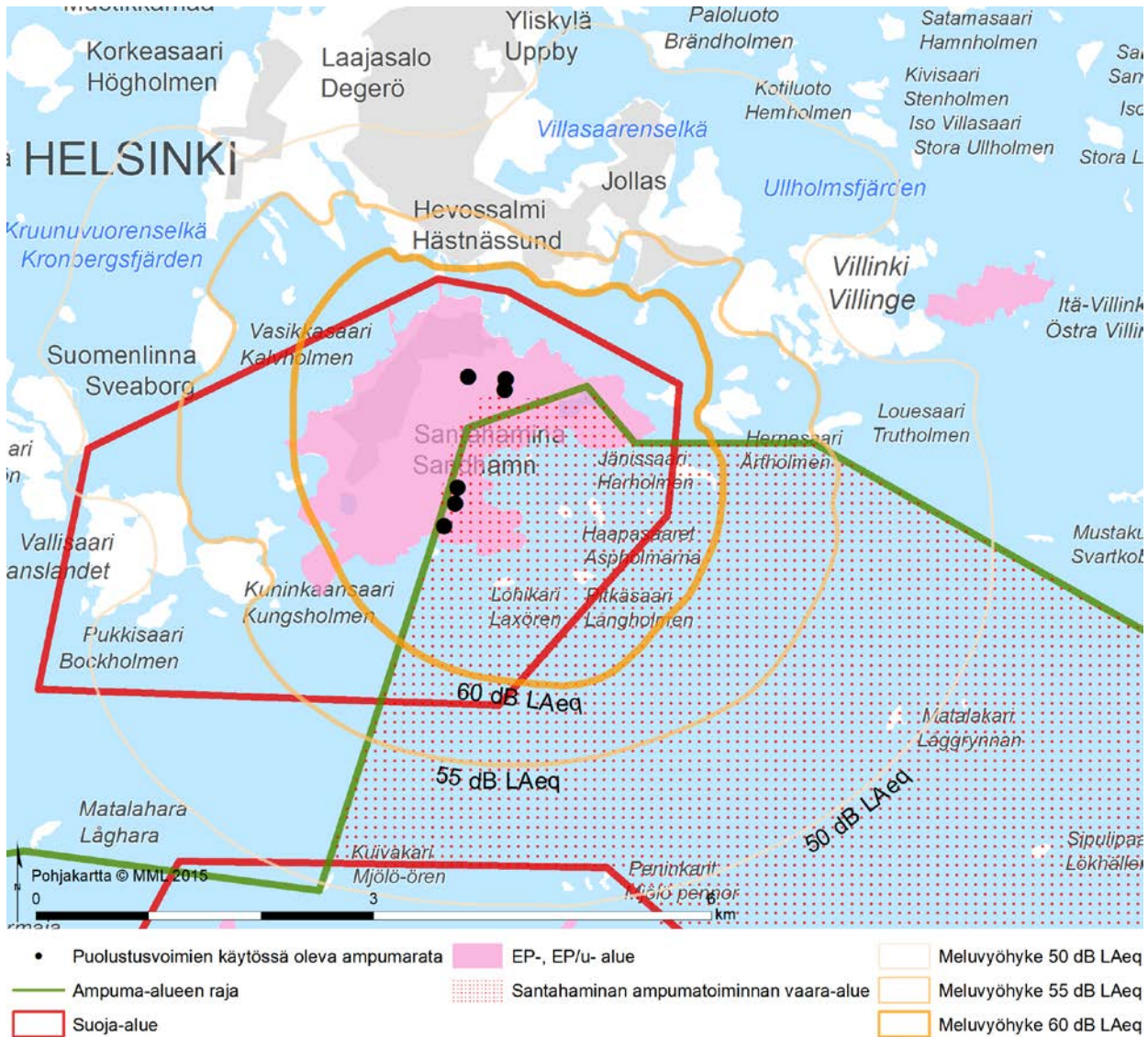
Santahamina on merkitty maakuntakaavaan Puolustusvoimien alueena (EP). Santahaminan välittömässä läheisyydessä sijaitsevat saaret Hintholma, Neitsytsaari, Hernesaari, Kuusiluoto, Viipurinkivi, Lehmäsaari ja Nuottasaari on kaikki jätetty merkitsemättä maakuntakaavaan, kuten myös Santahaminan ammuntojen vaara-alueella sijaitsevat Jänissaari, Haapasaaret (itäinen ja läntinen), Punaluoto, Hietaluoto, Pitkäsaari, Lohikari ja Virolaislahdenpaasi.

Käsitteenä ammunnan vaara-alue tarkoittaa sitä, että alueella liikkuminen on sallittu muulloin paitsi ammuntojen kovapanosvaiheen aikana, jolloin se on kielletty. Kyseinen Santahaminan ammuntojen vaara-alue näkyy kartoissa 1 ja 2.

3.2.2. Itä-Villinki (Helsinki)

Itä-Villinki ostettiin 1900-luvun alussa venäläisen sotaväen käyttöön ja saarelle rakennettiin tykistölinnake. Paljon myöhemmin, 1960-luvulla, puolustushallinnon henkilökunta sai alueen käyttöönsä kesämaja-toimintaa varten. Nykyään Itä-Villinki on lähinnä puolustushallinnon virkistysalue sekä

pienemmässä määrin sotaharjoitussaari. Itä-Villinki on maakuntakaavassa merkitty Puolustusvoimien alueeksi, jonka toissijainen käyttötarkoitus on virkistys-, matkailu- ja/tai koulutustoiminta (EP/u).

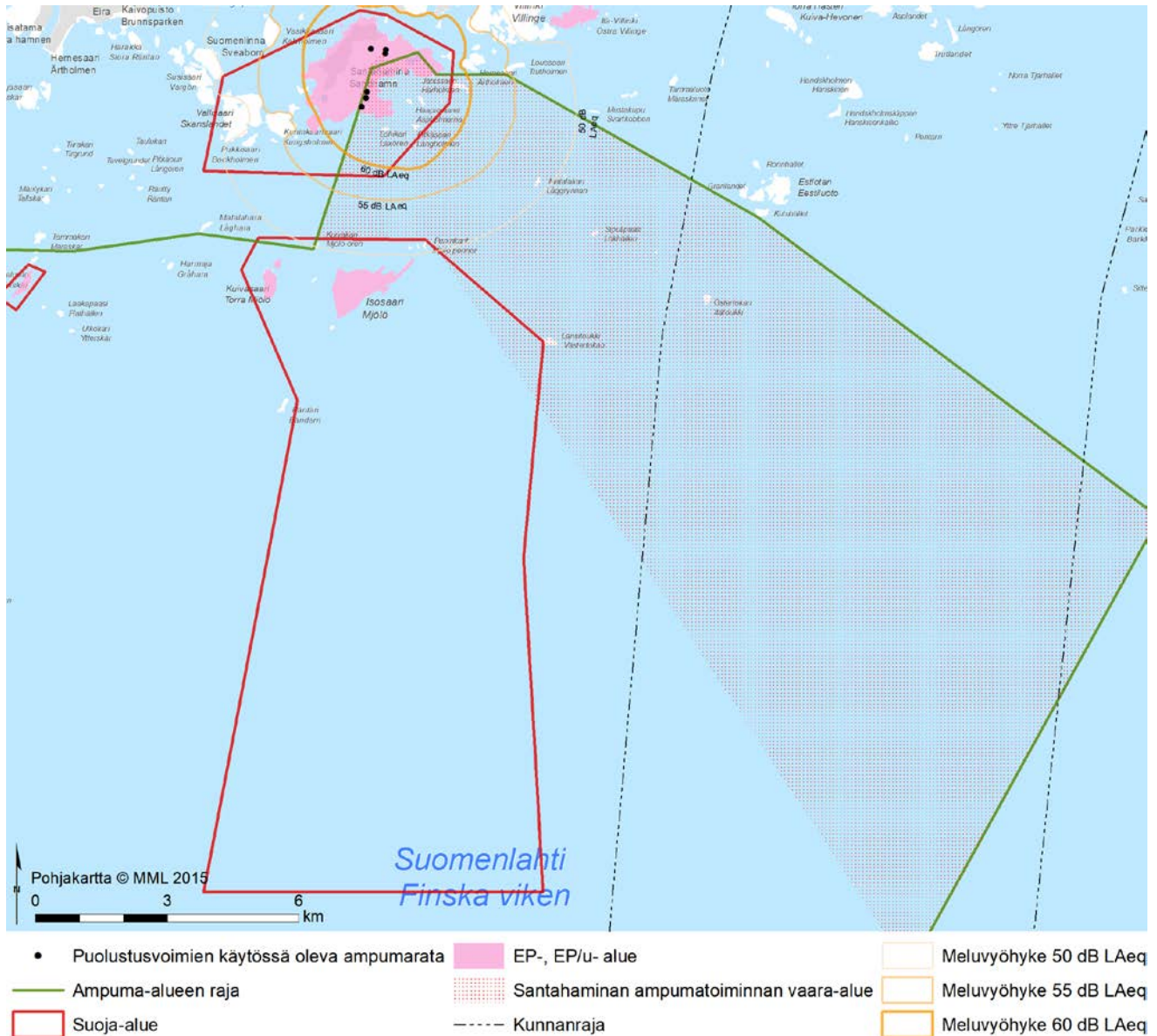
Kartta 1: Santahamina ja Itä-Villinki

3.2.3. Isosaari (Helsinki)

Isosaari sijaitsee 3,5 kilometriä Santahaminasta etelään. Saarella oli aikanaan valmiuslinnake ja ampumarata. Varusmiesten koulutus saarella päättyi vuonna 2012. Sen jälkeen saari toimi vielä Puolustusvoimien harjoitusalueena ja vartiolinnakkeena. Valtion liikelaitos Senaatti-kiinteistöt ilmoitti elokuussa 2016 aikovansa myydä Isosaaren ja tähän tähtäävä kaavoitus on käynnissä. Saari vuokrattiin väliaikaisesti ennen myyntiä Suomen Saaristokuljetus Oy:lle virkistys- ja matkailutoiminnan kehittämistä varten. Isosaarella on edelleen puolustusvoimien toimintoja erikseen aidatuilla ja merkityillä alueilla. Vaikka säännöllinen ampumatoiminta saarella on päätynyt, ei tällä ole ollut vaikutusta läheisen Santahaminan melualueeseen. Isosaarella on suoja-alue, jonka sisään jäävät myös Kuivasaari ja Pikku Kuivasaari. Isosaari on merkitty maakuntakaavaan Puolustusvoimien alueeksi, jonka toissijainen käyttötarkoitus on virkistys-, matkailu- ja/tai koulutustoiminta (EP/u).

3.2.4. Kuivasaari (Helsinki)

Kuivasaari (ja siihen penkereellä yhteydessä oleva Pikku Kuivasaari) sijaitsee Isosaaren länsipuolella. Etäisyyttä Helsingin keskustaan on noin 8 kilometriä. Kuivasaari toimii Puolustusvoimien vartioliinakkeena ja siellä on rannikkotykistömuseo. 100 TK –rannikkotykistöpatterin tykit on poistettu käytöstä, ja maailman mitassa harvinaista toimintakuntoista 305 mm:n kaksoistykkitornia käytetään ainoastaan kunnialaukauksien ampumiseen. Saaresta luopumisprosessi on käynnissä ja sinne järjestetään jo opastettuja tutustumiskäyntejä. Kuivasaarella on yhteinen suoja-alue Isosaaren kanssa. Maakuntakaavassa Kuivasaari on Puolustusvoimien alue, jonka toissijainen käyttötarkoitus on virkistys-, matkailu- ja/tai koulutustoiminta (EP/u).

Kartta 2: Isosaari ja Kuivasaari

3.2.5. Koirasaari (Helsinki)

Koirasaari sijaitsi aikoinaan rannikkotykistön ampumalinjalla ja jäi Kytön suoja-alueen sisään. Kyseinen suoja-alue on nykyisin lakkautettu ja Helsingin kaupungin liikuntaviraston Saaristo-oppaassa saari on listattu liikuntaviraston saarten joukkoon. Koirasaari on maakuntakaavassa kuitenkin Puolustusvoimien alue (EP).

3.2.6. Katajaluoto (Helsinki)

Katajaluodolla sijaitsee Puolustusvoimien logistiikkalaitokseen kuuluvan Puolustusvoimien Räjähdekeskuksen Katajaluodon merirata (entinen Koeampumalaitoksen koeampuma-asema). Katajaluodolla on myös vartiolinnake ja pieni suoja-alue. Maakuntakaavamerkintänä on Puolustusvoimien alue (EP).

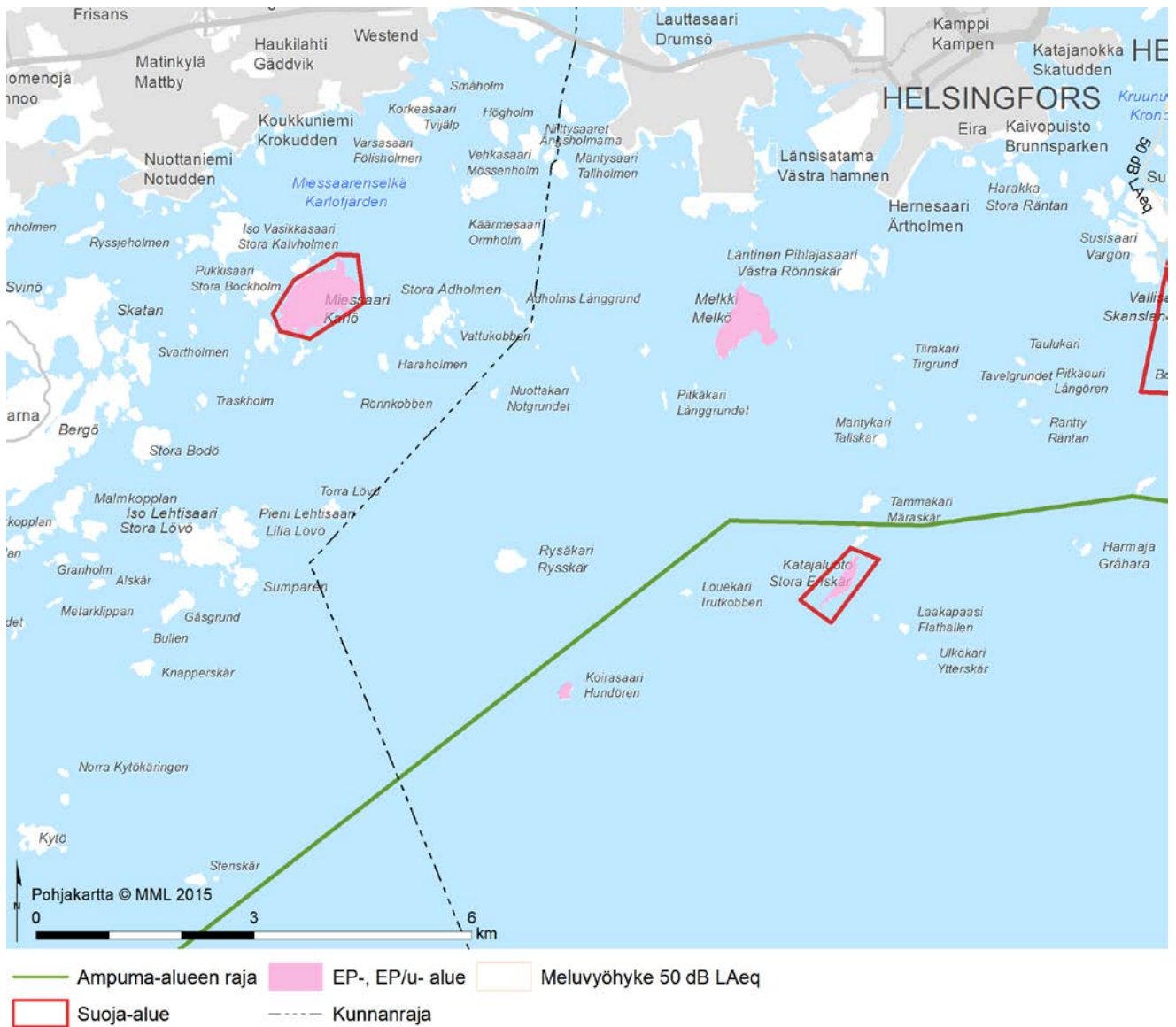
3.2.7. Melkki (Helsinki)

Melkillä oli tärkeä asema Viaporin merilinnoituksen läntisellä sivustalla 1800-luvun loppupuolella. Venäjän valtio pakkolunasti Lauttasaaren edustalla sijaitsevan Melkin sotaväen käyttöön. Vuosisadan lopulla saarelle suunniteltiin tykkipattereita ja louhittiin varastotiloja. Ensimmäisen maailmansodan aikana saarella oli Venäjän laivaston ja myöhemmin Suomen merivoimien miinavarastoja. 1950-luvulla saarelle perustettiin kesämaja-alue Helsingin varuskunnan ja merivoimien henkilökunnan virkistyskäyttöön.

Melkillä ei ole suoja-aluetta. Alue on merkitty maakuntakaavaan Puolustusvoimien alueeksi, jonka toissijainen käyttötarkoitus on virkistys-, matkailu- ja/tai koulutustoiminta (EP/u).

3.2.8. Miessaari (Espoo)

Venäjä pakkolunasti Miessaaren ensimmäisen maailmansodan aikana rannikkotykistövaruskunnan perustamista varten. Linnoitustyöt jäivät venäläisiltä Suomen itsenäistyttyä kuitenkin kesken. Suomen itsenäistyttyä saari siirtyi Puolustusvoimille ja linnoitustyöt saatettiin loppuun. Vuosien saatossa saarta on käytetty sekä vartiolinnakkeena että rannikkojääkärien koulutussaarena, ja Puolustusvoimien toiminta saarella jatkuu edelleen. Miessaarella on oma suoja-alue. Saari on merkitty maakuntakaavaan Puolustusvoimien alueeksi (EP).

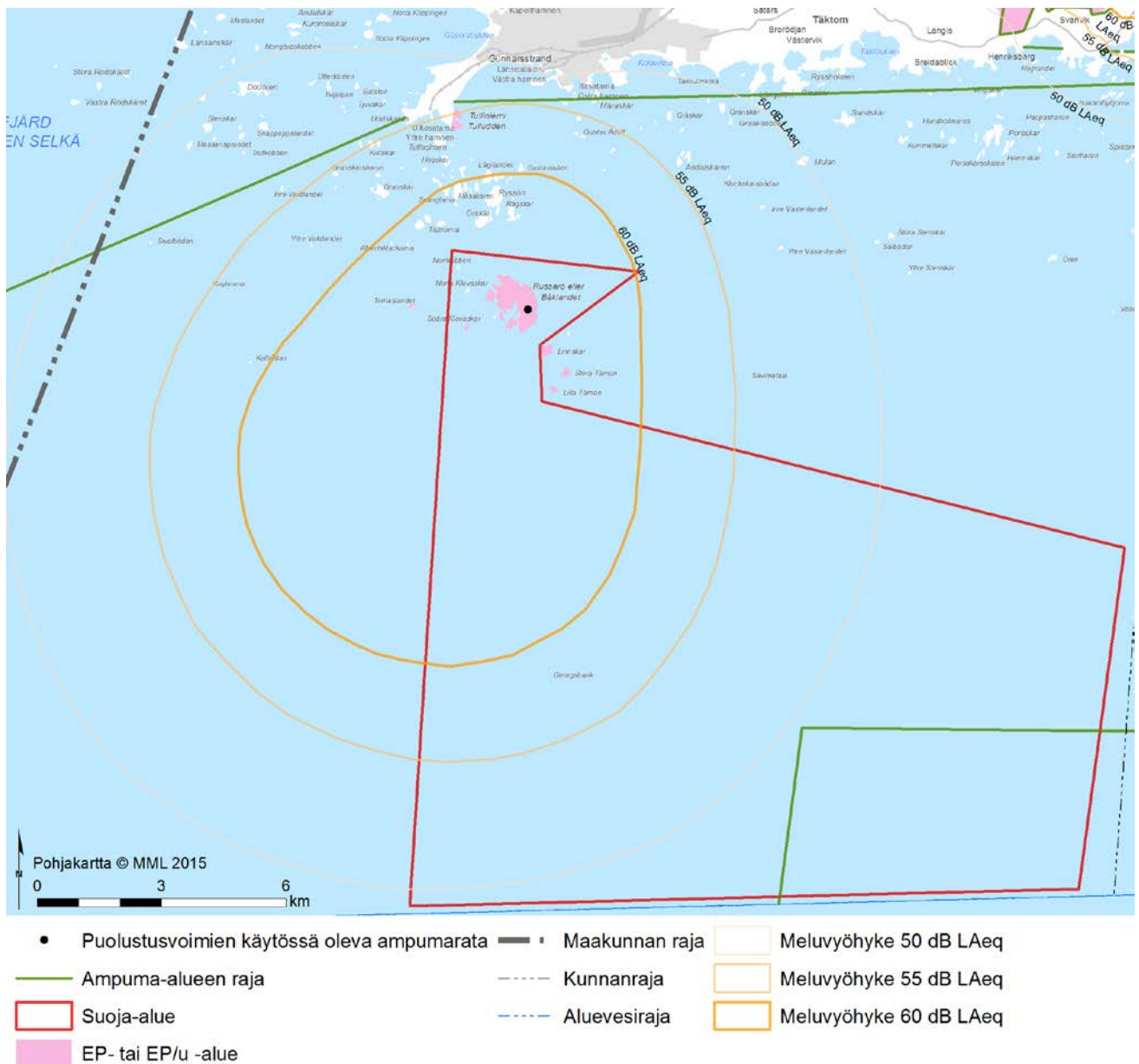
Kartta 3: Koirasaari, Katajaluoto, Melkki ja Miessaari

3.2.9. Russarö (Hanko)

Russarössä suoritetaan rannikkotykistön ammuntoja. Kun vielä 15 vuotta sitten ajateltiin toiminnan Russarössä hiipuvan, onkin käynyt niin, että ampumatoimintaa ollaan keskittämässä sinne entistä enemmän, pois Helsingin edustalta. Huolimatta siitä, että Russarö on vahvasti Puolustusvoimien käytössä, se avattiin kesällä 2009 rajoitetusti yleisölle.

Russarön maakuntakaavamerkintänä on Puolustusvoimien alue, jonka toissijainen käyttötarkoitus on virkistys-, matkailu- ja/tai koulutustoiminta (EP/u). Russaröllä on suoja-alue, jonka sisään jää myös Södra Klovaskär, joka on maakuntakaavassa merkinnällä Puolustusvoimien alue (EP). Russarön kokonaisuuteen voidaan katsoa kuuluvaksi myös maakuntakaavaan EP -merkityt Tomaslandet, Linnskär, Stora Tärnan ja Lilla Tärnan, jotka kaikki sijoittuvat Russarön välittömään läheisyyteen, mutta sen suoja-alueen ulkopuolelle.

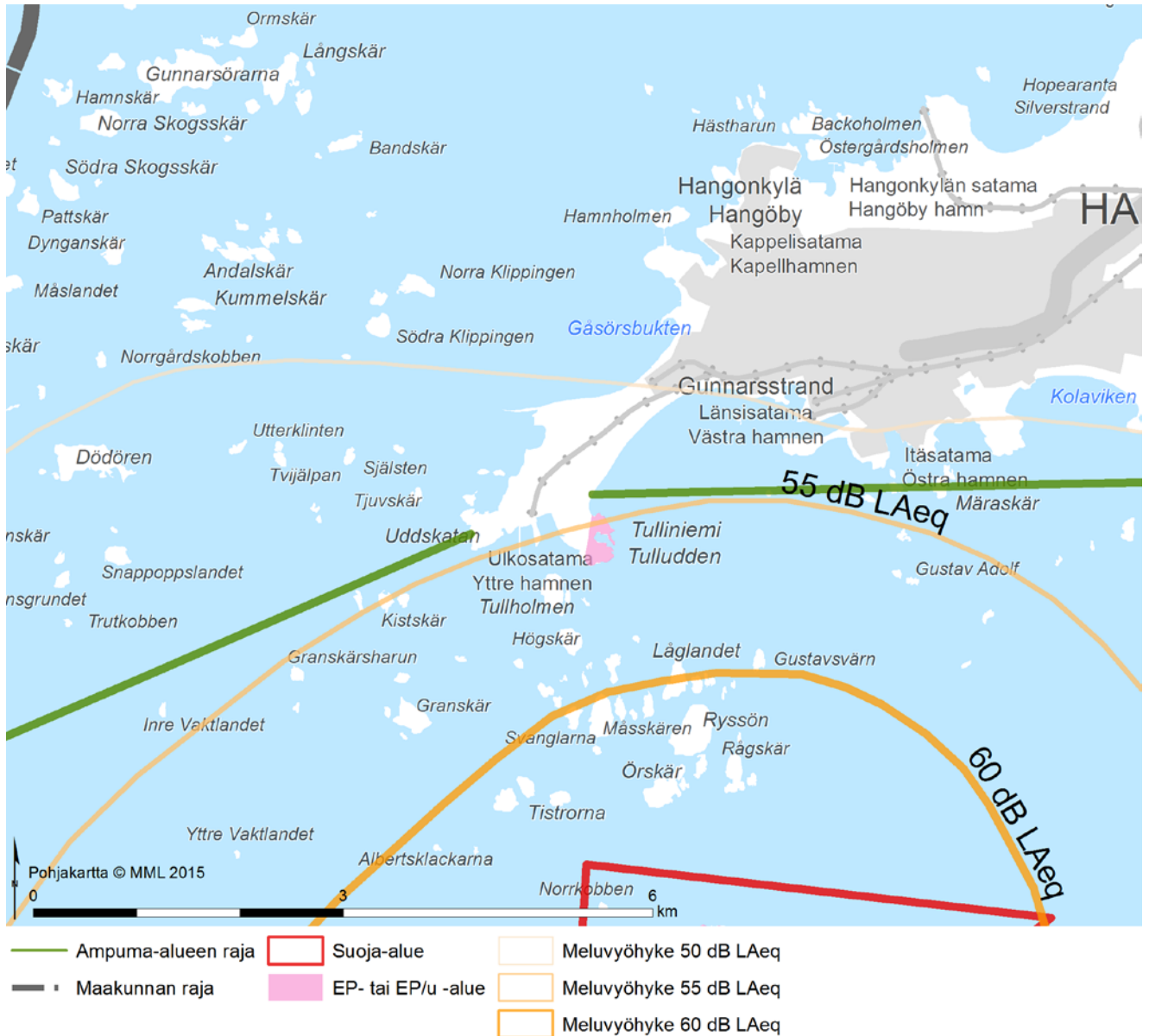
Russarön melualuetta ei ole toistaiseksi esitetty Uudenmaan 4. vaihemaakuntakaavassa tai sitä edeltävissä maakuntakaavoissa.

Kartta 5: Russarö

3.2.10. Tulliniemi (Hanko)

Sisäministeriön alaisuuteen kuuluvalla Rajavartiolaitoksella on myös kohteita Uudellamaalla. Maakuntakaavaan nämä on merkitty Puolustusvoimien alueina (EP), eikä niitä kaavakarttaa tarkastelemalla voi erottaa varsinaisista Puolustusvoimien alueista. Hangon Tulliniemessä oleva maakuntakaavan EP – merkintä perustuu sekä Rajavartioston merivartiostoaseman että Puolustusvoimien toimintaan alueella.

Kartta 6: Tulliniemi

3.2.11. Syndalen (Hanko)

Syndalenin alue oli suojeluskuntien ampuma- ja koulutusharjoituskäytössä jo 1930-luvulla. Puolustusvoimien käyttöön alue siirtyi suojeluskuntien lakkauttamisen jälkeen vuonna 1944. Sitten aluetta on laajennettu erilaisin aluejärjestelyin useaan otteeseen. Syndalenissa on harjijensuojeluohjelmaan, rantojensuojeluohjelmaan ja Natura 2000 -verkostoon kuuluvia alueita. Hyönteislajistoltaan alue on erityisen arvokas.

Nykyisin pinta-alaltaan 1970 hehtaarin suuruinen Syndalen on merivoimien tärkein ampuma- ja harjoitusalue. Suuren pinta-alansa ansiosta alueella voidaan suorittaa kovapanosammuntoja tarkoituksenmukaisella ja riittävän suurella osallistujamäärällä varomääräykset huomioiden. Syndalen toimii erityisesti Uudenmaan Prikaatin ampuma-alueena.

Koska Syndalenin ampuma-alue sijaitsee houkuttelevassa merellisessä ympäristössä, kohdistuu sen lähialueelle jatkuva maankäytön paine. Vuonna 2003 laadittiin Syndalenin ympäristölupaa varten ympäristömeluselvitys. Mittaustulosten perusteella 130 mm rannikkotykkien merimaaliampunnoissa Tvärminnen ja Täcktommin välisellä alueella äänitasot ylittävät kaikissa olosuhteissa Puolustusvoimien suositusarvot. Tämä johti siihen, että Puolustusvoimat on kieltänyt kyseisillä aseilla ammunnat alueella. Alueella ammutaan kuitenkin edelleen jalkaväen raskaalla aseistuksella, kuten esimerkiksi singoilla ja kranaatinheittimillä. Ampuma-alueella on 100 ja 300 m kivääriradat sekä liikemaalirata. Näitä ratoja käyttävät merivoimat, Maanpuolustuskorkeakoulu, Kaartin jääkärirykmentti, viranomaiset, ampumaseurat sekä yhdistykset.

Syndalen on merkitty maakuntakaavaan Puolustusvoimien alueena (EP), jonka sisään jää siitä erilleen rajattuja Luonnonsuojelualueita (SL). Puolustusvoimilla on oikeus toimia näillä luonnonsuojelualueilla. Lisäksi osa harjoitusalueesta on merkinnällä Luonnonsuojelualue, joka on Puolustusvoimien käytössä (SL/ep).

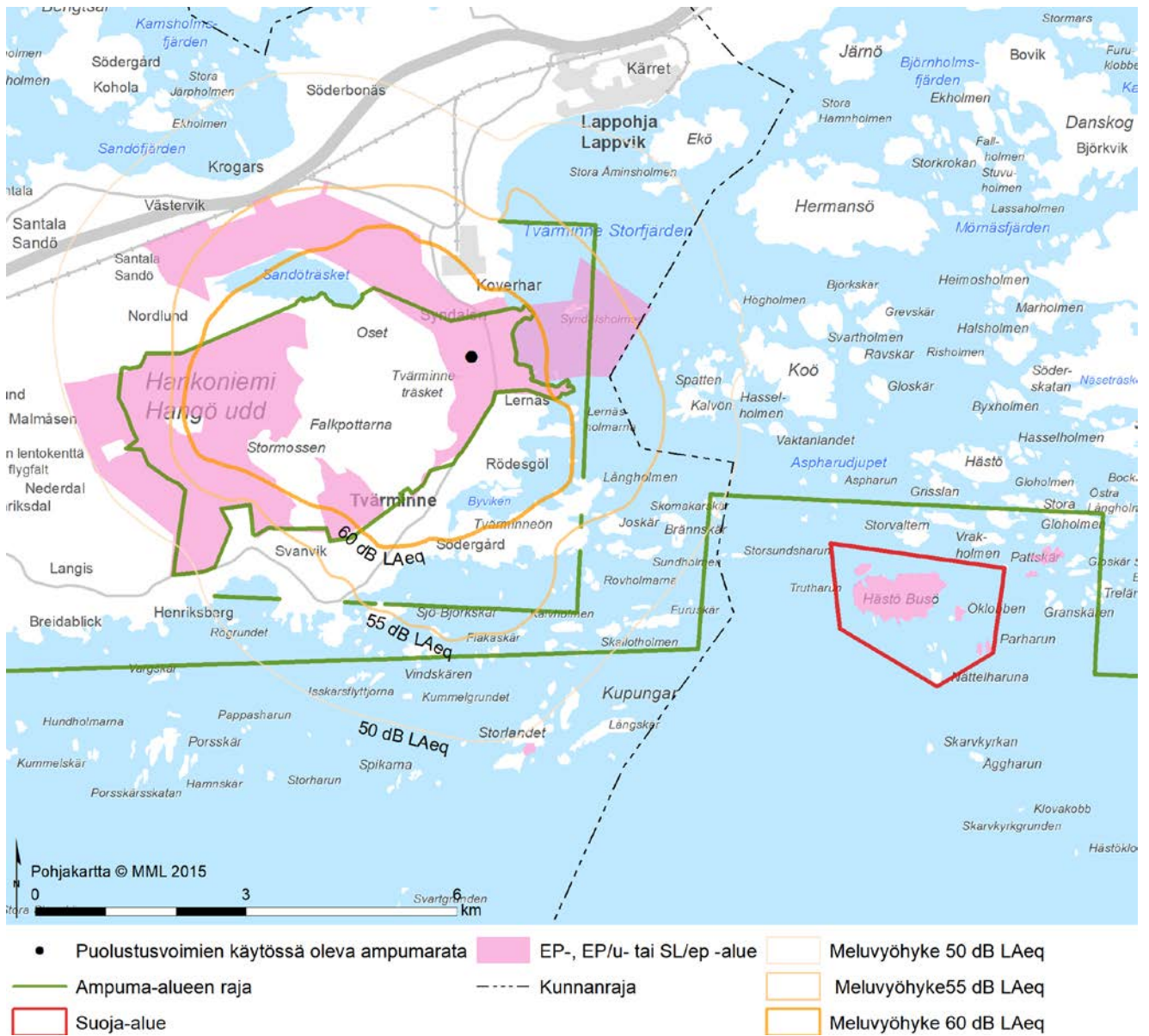
3.2.12. Storlandet (Hanko)

Storlandet -saaren keskiosassa sijaitseva Puolustusvoimien alue on merkittynä jo seutukaavaan vuodelta 1982. Saarella on useita toisen maailmansodan aikaisia linnoituslaitteita ja ampumapesäkkeitä, mutta näiden suurimmat keskittymät ovat kuitenkin muualla kuin Puolustusvoimien alueella. Puolustusvoimien alue on myös Hangon rantayleiskaavassa EP -alue. Maakuntakaavamerkintänä on puolestaan Puolustusvoimien alue, jonka toissijainen käyttötarkoitus on virkistys-, matkailu- ja/tai koulutustoiminta (EP/u).

3.2.13. Hästö Busö (Raasepori)

Vaikka varusmieskoulutus Hästö Busössä on lakkautettu, on saari edelleen merivoimien käytössä. Saarella on suoja-alue. Puolustusvoimat harjoittelee alueella edelleen varsin aktiivisesti. Hästö Busö on merkitty maakuntakaavaan Puolustusvoimien alueena (EP) samoin kuin myös sen suoja-alueen sisään jäävät Öklobben ja Parharun -luodot. Myös lähistön saaret Pattsjär ja Gråharun ovat maakuntakaavassa EP-alueita, vaikka ne sijaitsevat Hästö Busön suoja-alueen ulkopuolella.

Hästö Busölle ei ole laadittu meluselvitystä, eikä sillä siksi ole melualueita. Melua kuitenkin esiintyy.

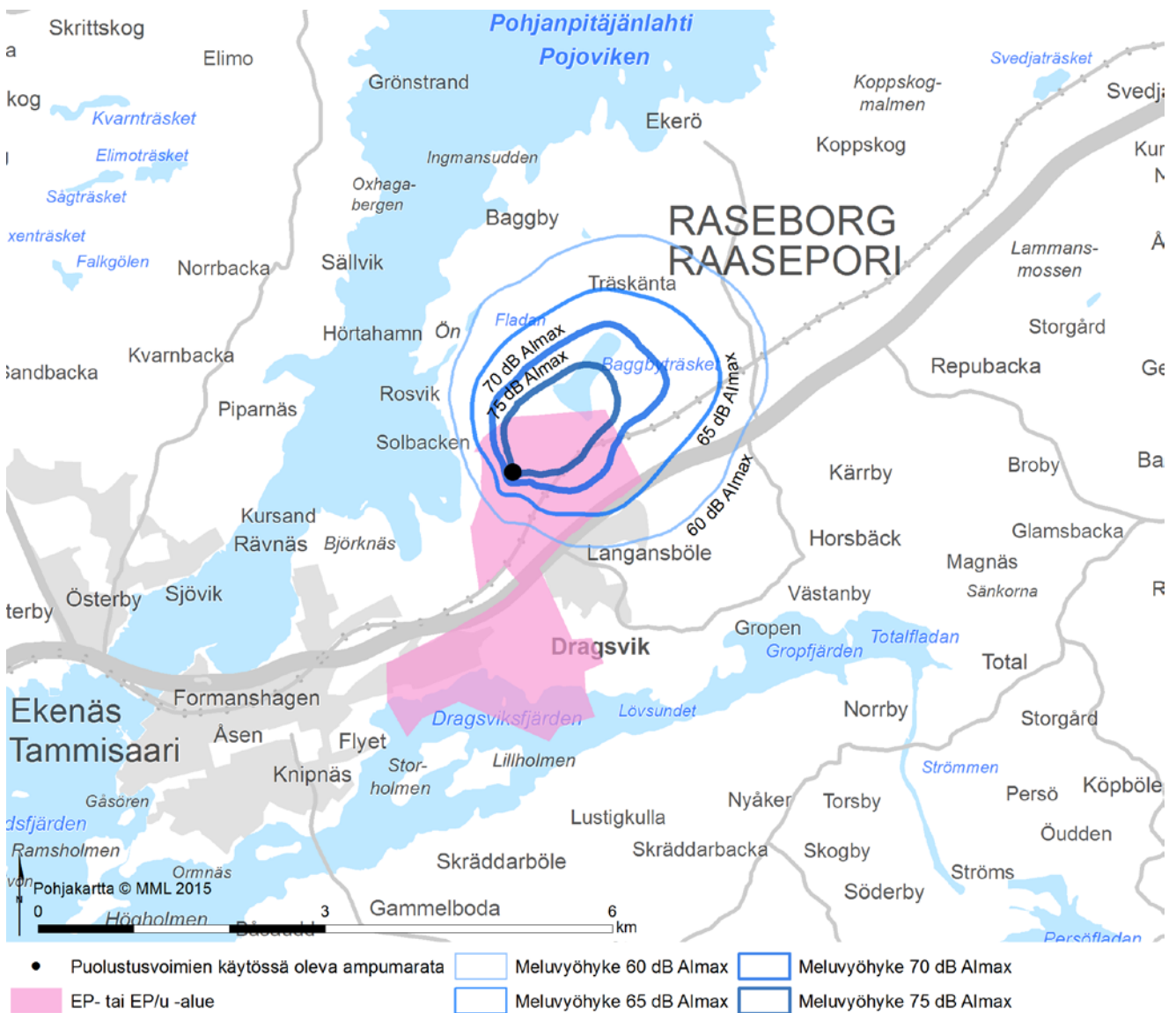
Kartta 4. Syndalen, Storlandet ja Hästö Busö

3.2.14. Dragsvik ja Baggbys (Raasepori)

Dragsvik ja sen ampuma-alue Baggbys ovat yksi kokonaisuus. Alue sijoittuu Tammisaaren Dragsvikiin siten, että Lohjanharjun eteläpuolella on kasarmialue (Dragsvik) ja siitä 2,5 km koilliseen harjun pohjoispuolella on Baggbys ampuma-alue. Dragsvik toimii Uudenmaan prikaatin sijoituspaikkana.

Puolustusvoimilla on ollut Baggbysissä ampumarata jo 1940-luvulta lähtien. Nykyisin ampuma-alueella on viisi ampumarataa. Ampumaratojen länsi-, pohjois- ja itäpuolella on pääosin metsätalousmaata. Ampumaradan länsi- ja luoteispuolella on yksityisiä loma-asuntoja sekä Karjaan seurakunnan leirikeskus. Lähimmät vapaa-ajan asunnot ovat noin 400 ja 600 metrin päässä ampumaradasta. Ampumaratojen pääasiallinen käyttäjä on Puolustusvoimat, mutta sen lisäksi niitä käyttävät Poliisi, Tulli, merivartiosto, vapaaehtoiset maanpuolustusjärjestöt sekä seurakunnat ja yhdistykset. Baggbysissä ammutaan ainoastaan pienikaliiperisillä aseilla ja sen meluarvot on siksi laskettu Almax – arvoina.

Baggbys ja Dragsvik on merkitty maakuntakaavaan Puolustusvoimien alueena (EP). Baggbys ampumaratojen melualueita ei ole toistaiseksi esitetty maakuntakaavassa.

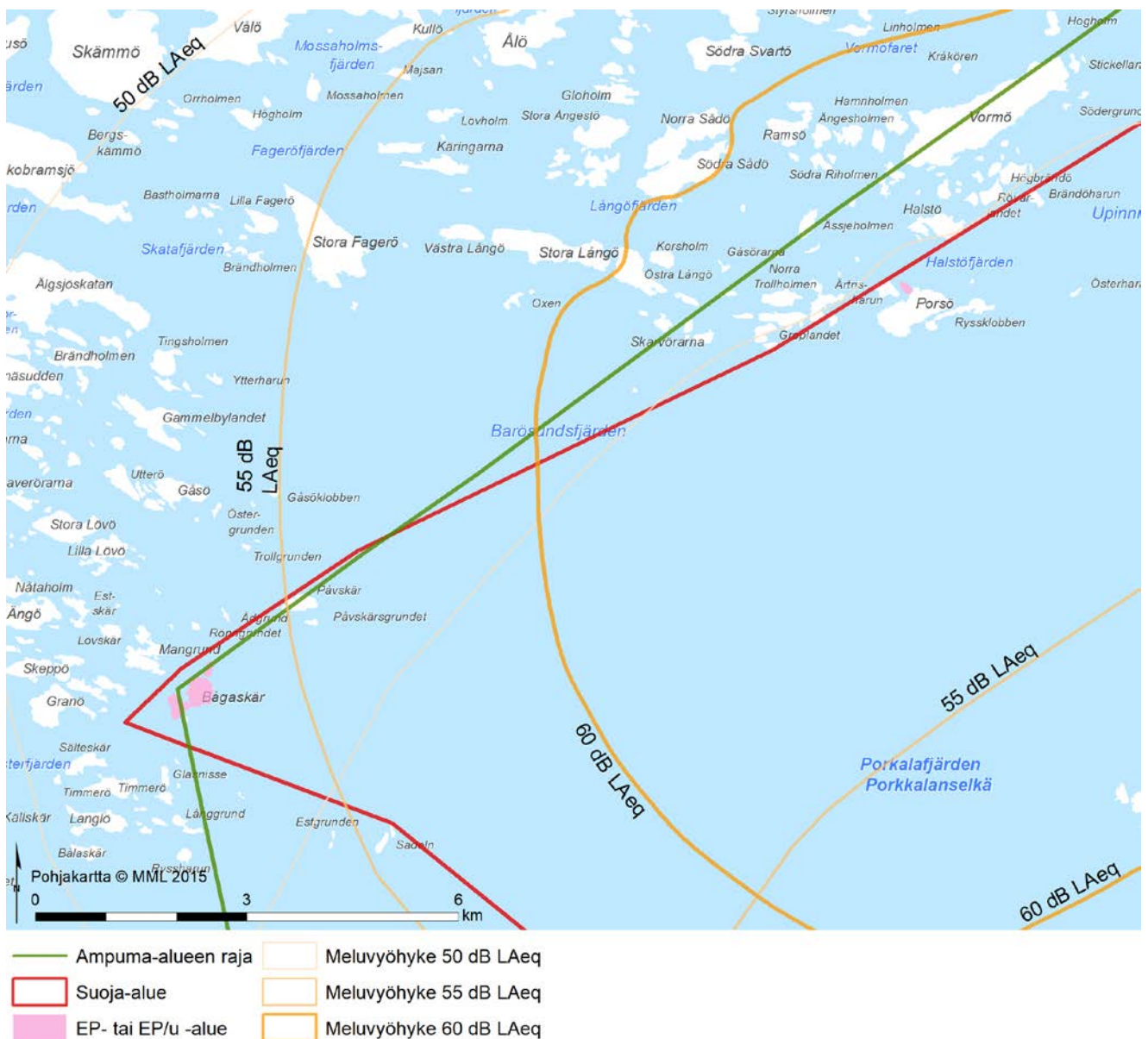
Kartta 7: Dragsvik ja Baggbys. Ampumaratamelu on esitetty asianmukaisesti Almax – arvoina.

3.2.15. Bågaskär (Inkoo)

Bågaskär on saari, joka koostuu toisissaan maakannaksella kiinni olevista Höga ja Låga Bågaskäristä. Puolustusvoimat on luopunut Höga Bågaskäristä, missä toimii nykyisin meripelastusseuran leiri- ja kurssikeskus. Låga Bågaskär on edelleen Puolustusvoimien käytössä. Bågaskär sijaitsee Upinniemi-Mäkiluodon suoja-alueella. Maakuntakaavamerkintänä on Puolustusvoimien alue, jonka toissijainen käyttötarkoitus on virkistys-, matkailu- ja/tai koulutustoiminta (EP/u).

3.2.16. Porsö (Inkoo)

Porsön saari linnoitettiin vahvasti Porkkalan ollessa Neuvostoliitolle vuokrattuna. Nykyisin Porsön saaren puolustuksellinen käyttö on loppunut ja sen 100 mm:n tykit deaktivoitu. Uudenmaan 4. vaihemaakuntakaavassa EP/u -merkintä kumottiin suuresta osasta Porsötä sekä kokonaan alle 50 metrin päässä Porsöstä sijaitsevalta Ryssklobbenilta. Porsö sijaitsee Upinniemi-Mäkiluodon suoja-alueella. Maakuntakaavassa pieni osa Porsöstä on merkinnällä Puolustusvoimien alue, jonka toissijainen käyttötarkoitus on virkistys-, matkailu- ja/tai koulutustoiminta (EP/u).

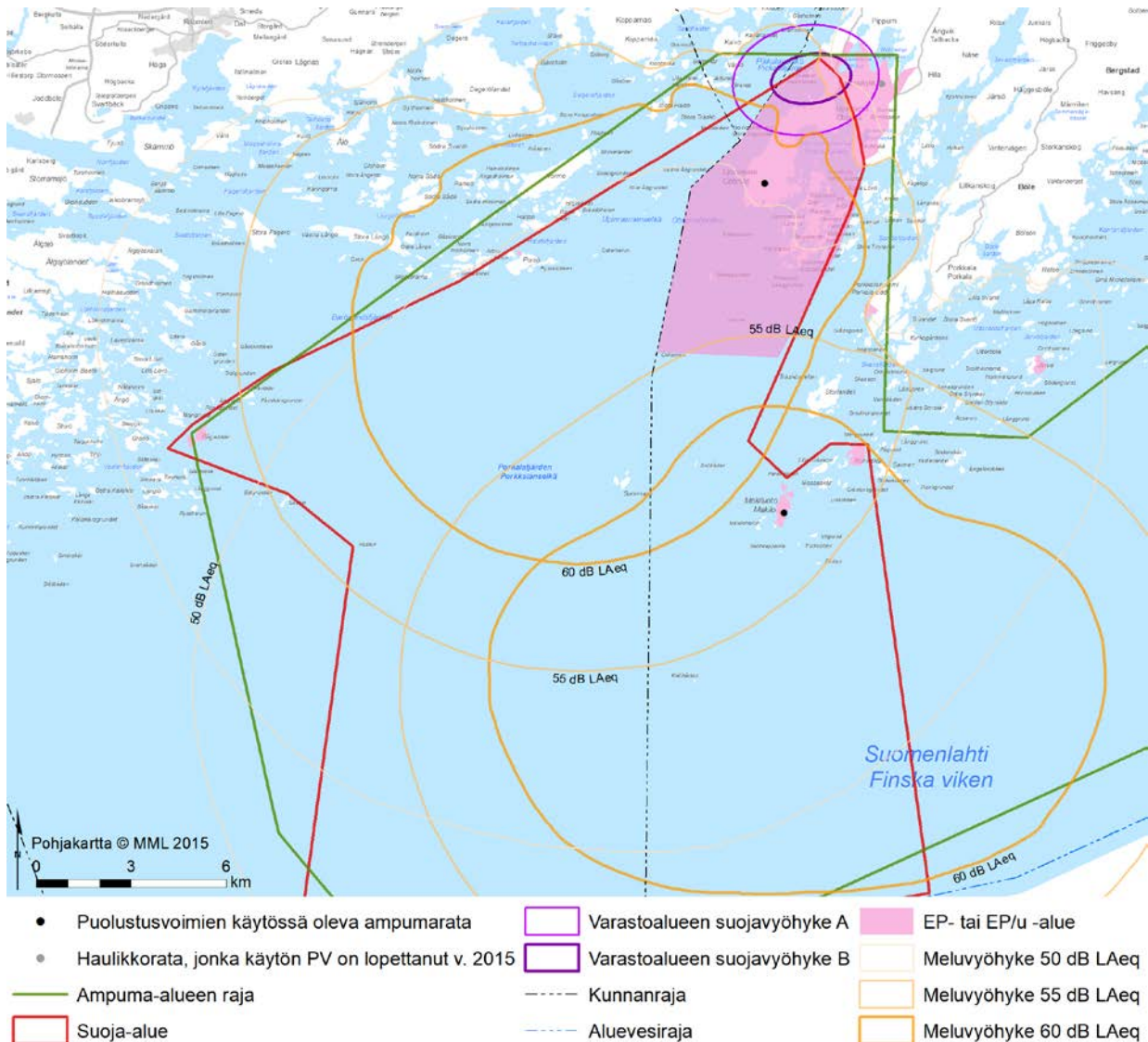
Kartta 8: Bågaskär ja Porsö

3.2.17. Upinniemi (Kirkkonummi)

Neuvostoliiton luopuessa Porkkalan vuokra-alueestaan 1956 laadittiin laki, jonka nojalla alueelta vuonna 1944 evakuoituidet ihmiset saivat mahdollisuuden lunastaa maansa ja kiinteistönsä takaisin. Lähes poikkeuksetta näin tapahtui, mutta Upinniemen Suomen valtio kuitenkin lunasti itselleen uutta varuskuntaa varten. Nykyisin Rannikkoprikaati ylläpitää ja käyttää viittä alueella sijaitsevaa ampumarataa ja taisteluampuma-aluetta. Upinniemellä on yhteinen suoja-alue Mäkiluodon kanssa.

Melumittausten mukaan Upinniemen ampumaradat alittavat selvästi ohjearvot lähimmillä taloilla haulikkorataa lukuun ottamatta, joka sijaitsee melun kannalta epäedullisemmalla paikalla. Haulikkoradan tuottama laskennallinen melu on lähimmillä taloilla noin (AI-enimmäisäänitaso LA_{max}) 70 dB eli 5 dB yli ohjearvon. Haulikkoradan käyttö lopetettiin kokonaan vuoden 2015 lopussa.

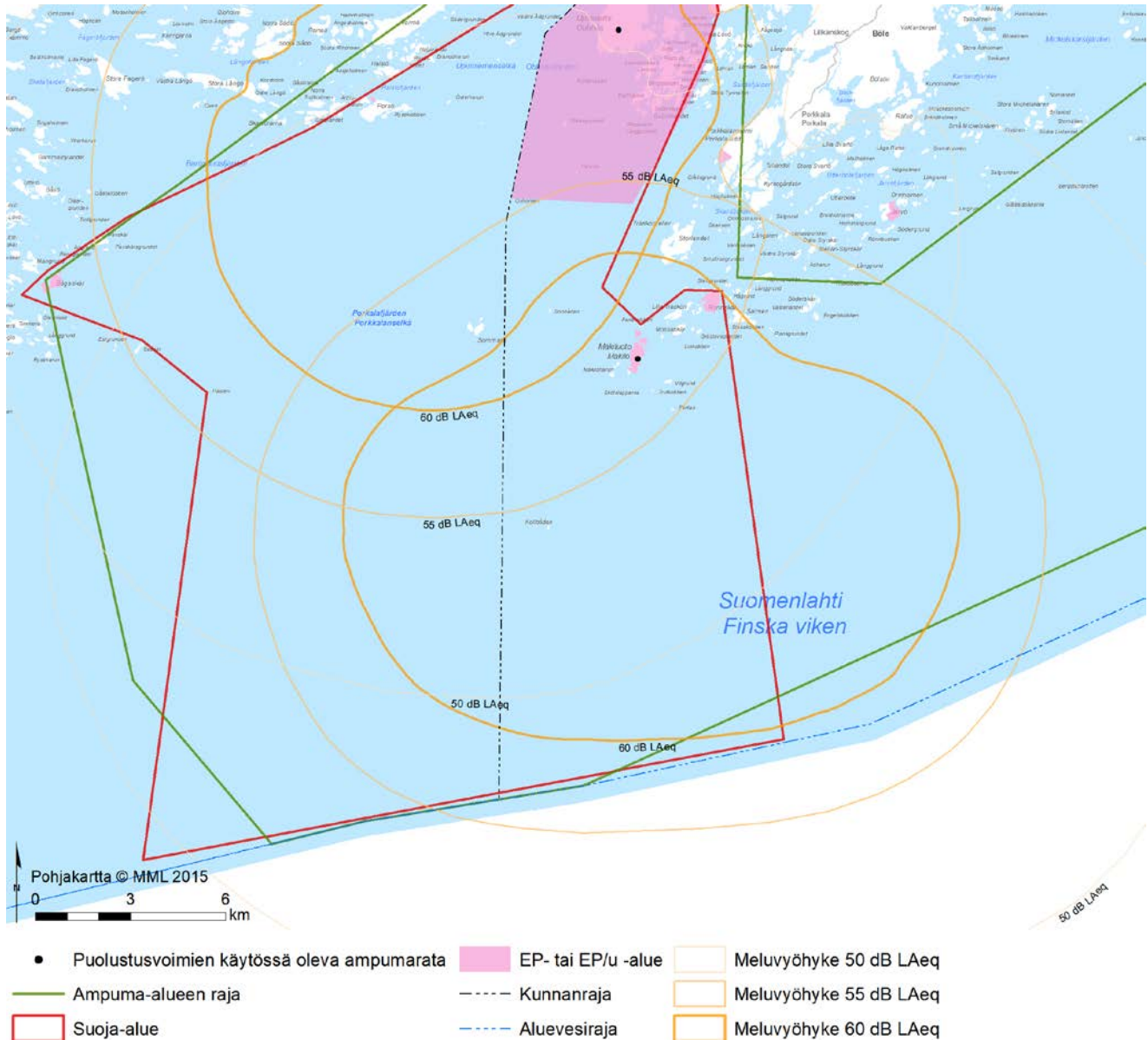
Upinniemi on merkitty maakuntakaavaan Puolustusvoimien alueena (EP). Merkintä kattaa manneralueen lisäksi useita saaria: Ramsö, Lammö, Kallensaari, Länsi-Ukko, Itä-Ukko, Ukonmaa, Pukki, Puntari, Korkeasaari, Lammassaari, Vuorisaari, Hietanen, Killi, Vuohisaari, Iso-Musta, Pikku-Musta ja Stagagrundet.

Kartta 9: Upinniemi

3.2.18. Mäkiluoto (Kirkkonummi)

Mäkiluoto on vartiolinnakesaari n. 6 km Porkkalanniemestä lounaaseen. Saari on ollut sotilaskäytössä vuodesta 1913. Vuoden 2005 lopulla Mäkiluodon valmiuslinnake muutettiin vartiolinnakkeeksi. Saarella voidaan yhä niin haluttaessa toteuttaa ampumaharjoituksia. Mäkiluodolla ja Upinniellä on yhteinen suoja-alue. Mäkiluoto on merkitty maakuntakaavassa Puolustusvoimien alueeksi, jonka toissijainen käyttötarkoitus on virkistys-, matkailu- ja/tai koulutustoiminta (EP/u).

Kartta 10: Mäkiluoto

3.2.19. Rönnskär (Kirkkonummi)

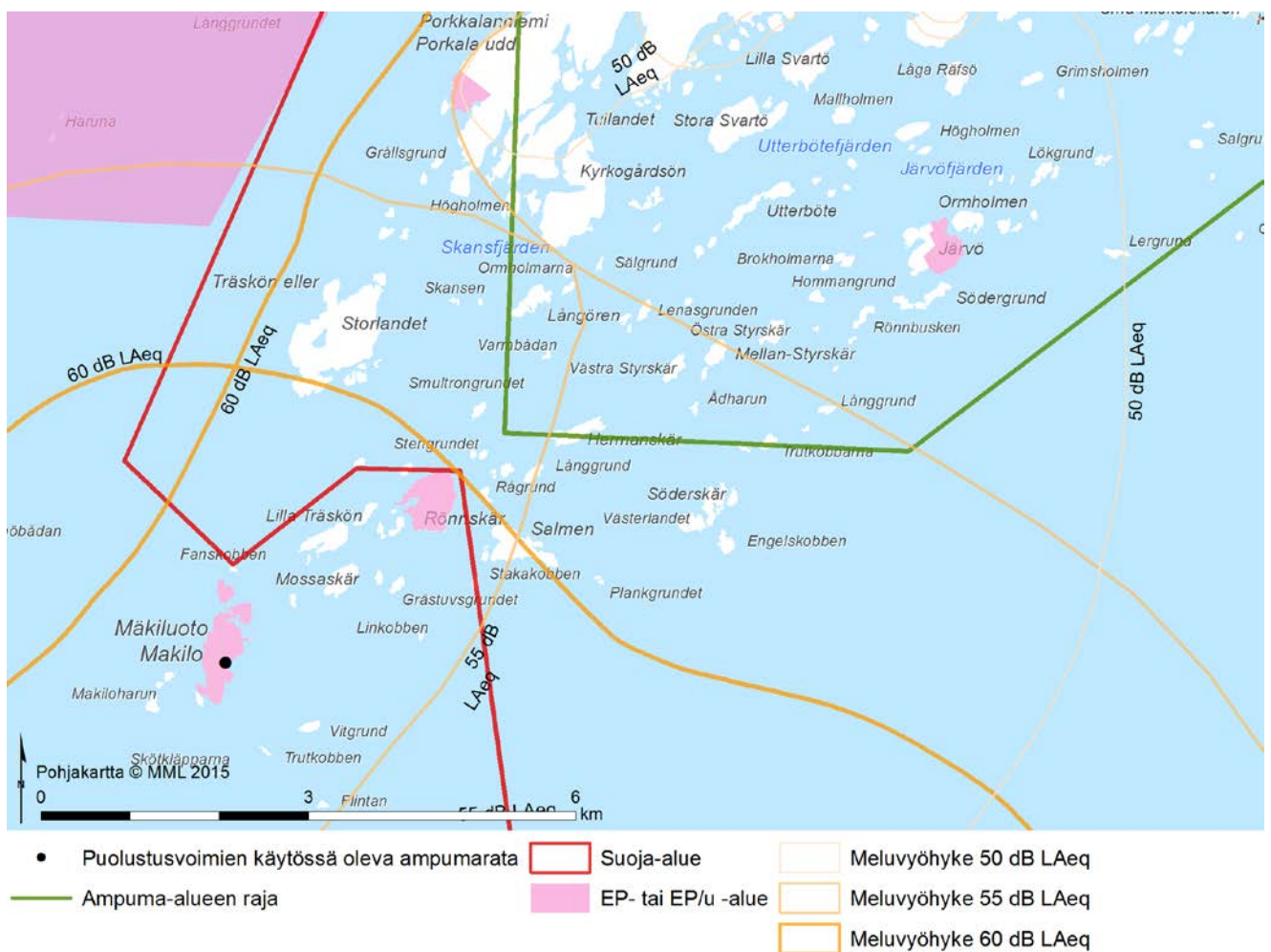
Rönnskärillä on vartiolinnake, joka kuuluu osaksi Mäkiluodon linnaketta. Rönnskär sijoittuu Upinniemi-Mäkiluodon suoja-alueelle. Se on merkittynä maakuntakaavaan Puolustusvoimien alueeksi (EP).

3.2.20. Porkkalanniemi (Kirkkonummi)

Maakuntakaavan Porkkalanniemellä oleva Puolustusvoimien alue (EP) – merkintä perustuu luotsiaseman sijaintiin alueella, eikä siellä Kirkkonummelta saatujen tietojen mukaan ole Puolustusvoimien toimintaa. Alue on merkitty jo seutukaavaan 1982. EP-alue rajoittuu Uudenmaan virkistysalueyhdistyksen (pitkä vuokrasopimus) sekä Kirkkonummen kunnan virkistysalueisiin. Kirkkonummen merivartiostoasema, joka on myös mukana samassa vuoden 1982 seutukaavassa, sijaitsee parin kilometrin päässä maakuntakaavan EP-alueesta. Tätä merivartiostoasemaa ei ole kuitenkaan merkitty maakuntakaavaan EP-alueena.

3.2.21. Järvö (Kirkkonummi)

Järvön saari on ollut ainoastaan Porkkalan vuokra-aikana 1944 - 1956 jollakin tavalla linnoitettuna, tällöin Neuvostoliiton toimesta. Vaikka suurin osa saaresta Porkkalan palautuksen jälkeen jäikin Puolustusvoimien haltuun, suomalaiset eivät sitä koskaan linnoittaneet. Tänä päivänä Puolustusvoimien käyttämä osa Järvöstä on merkitty maakuntakaavaan Puolustusvoimien alueena, jonka toissijainen käyttötarkoitus on virkistys-, matkailu- ja/tai koulutustoiminta (EP/u). Puolustusvoimat on ilmoittanut, että saari pysyy jatkossakin heidän käytössään.

Kartta 11: Mäkiluoto, Rönnskär, Porkkalanniemi ja Järvö

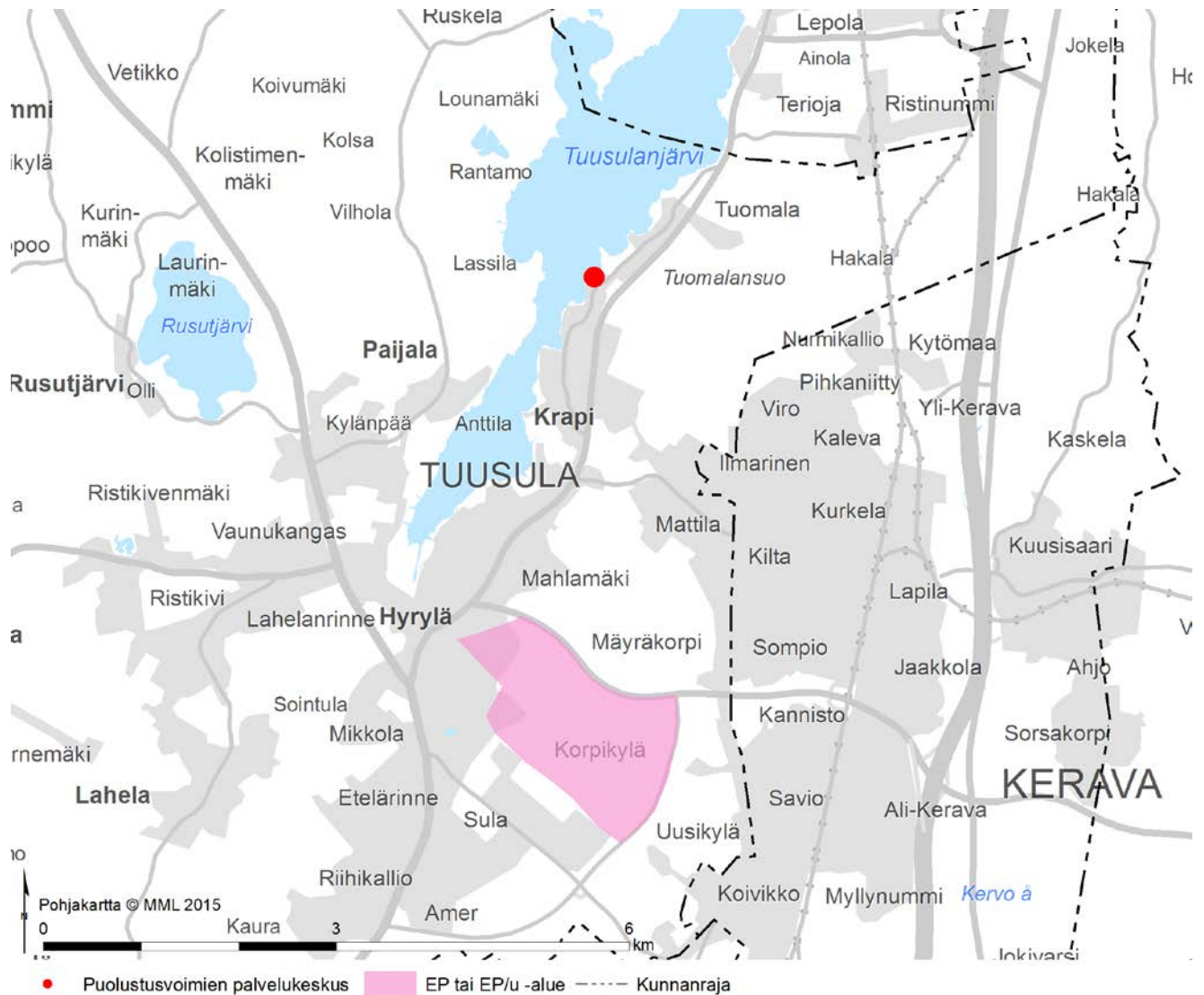
3.2.22. Hyrylä (Tuusula)

Hyrylän varuskunta perustettiin Venäjän vallan aikana vuonna 1874. Siellä toimivat vuorollaan kenttätukikunta, Suomen valkoinen kaarti, sota-ajan jalkaväen koulutuskeskus ja Helsingin ilmatorjuntarykmentti. Lisäksi Hyrylässä toimi pitkään sotilaspiirin esikunta. Varuskunta lakkautettiin vuoden 2006 lopussa, mutta sotilastoimintaa alueella jatkoi vuodesta 2008 lähtien vuoteen 2015 toimineet Niinisalosta muuttanut Puolustusvoimien kansainvälinen keskus sekä nykyiseen Panssariprikaatiin kuuluvan Helsingin ilmatorjuntarykmentin 2. ohjuspatteri ja osia Viestirykmentistä.

Puolustusvoimien toiminta Hyrylässä päättyi kaikilta osin vuoden 2015 lopussa. Tuusulan kunta on ostanut suurimman osan varuskunnan entisestä alueesta, ja sinne on suunnitteilla uusi asuntoalue, Rykmentinpuisto. Hyrylä on edelleen maakuntakaavassa merkittynä Puolustusvoimien alueeksi (EP), mutta määräyksen sisältö mahdollistaa alueen käsittelemisen taajamatoimintojen alueena.

3.2.23. Puolustusvoimien palvelukeskus (Tuusula)

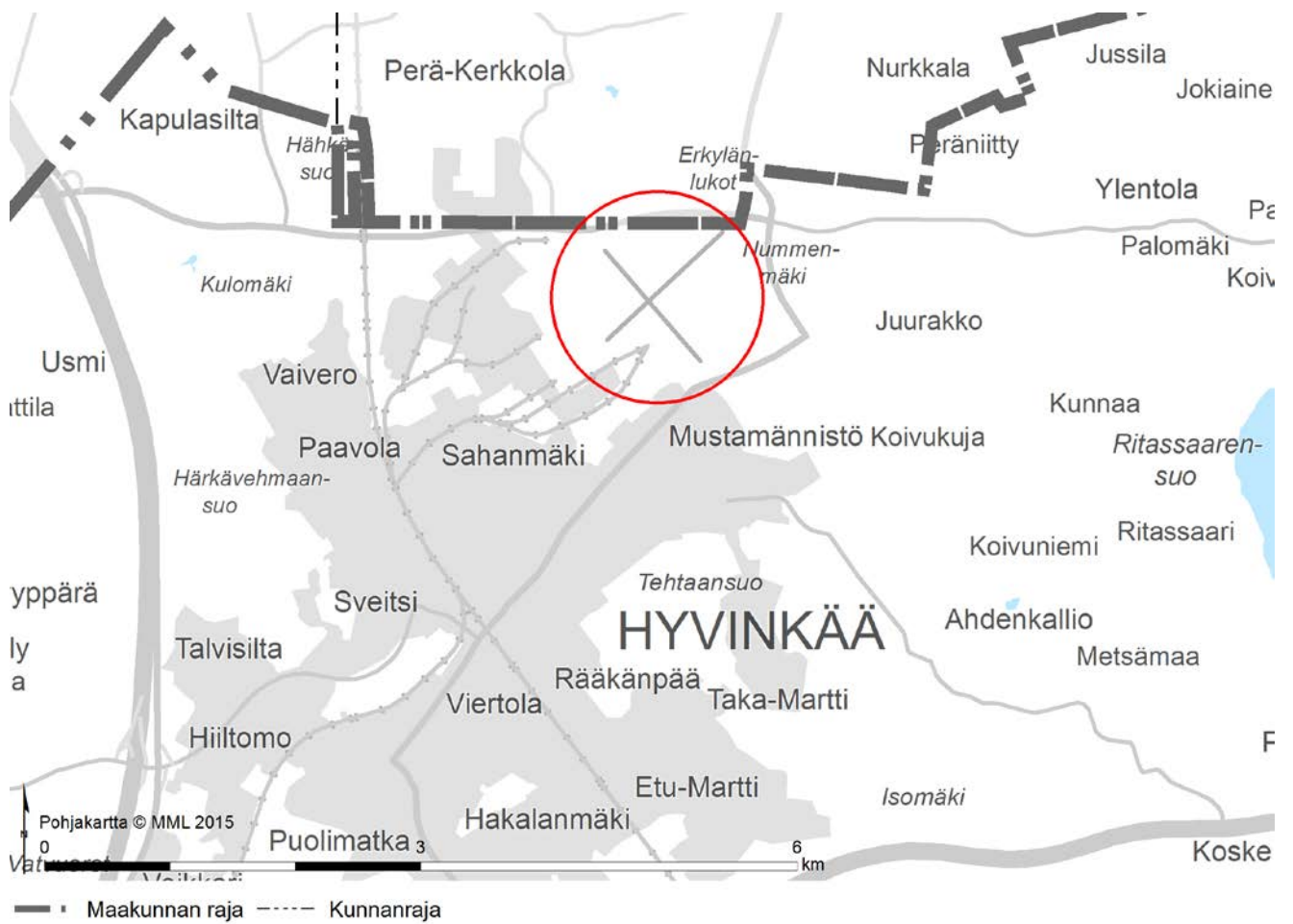
Taistelukoulun alueena tunnetulla alueella Tuusulanjärven rannalla toimii Puolustusvoimien pääesikunnan alaisen Puolustusvoimien palvelukeskuksen Tuusulan toimipiste. Palvelukeskus koordinoi ja toteuttaa Puolustusvoimien yhteisiä sisäisiä tukipalveluita. Kohteessa ei harjoitella taistelutoimintaa, vaan kyse on hallinnollisesta toiminnasta. Kohteella ei tästä syystä ole suoja- tai meluvyöhykkeitä, eikä sitä ole merkitty maakuntakaavaan.

Kartta 12: Hyrylä ja Puolustusvoimien palvelukeskus

3.2.24. Hyvinkään lentokenttä (Hyvinkää)

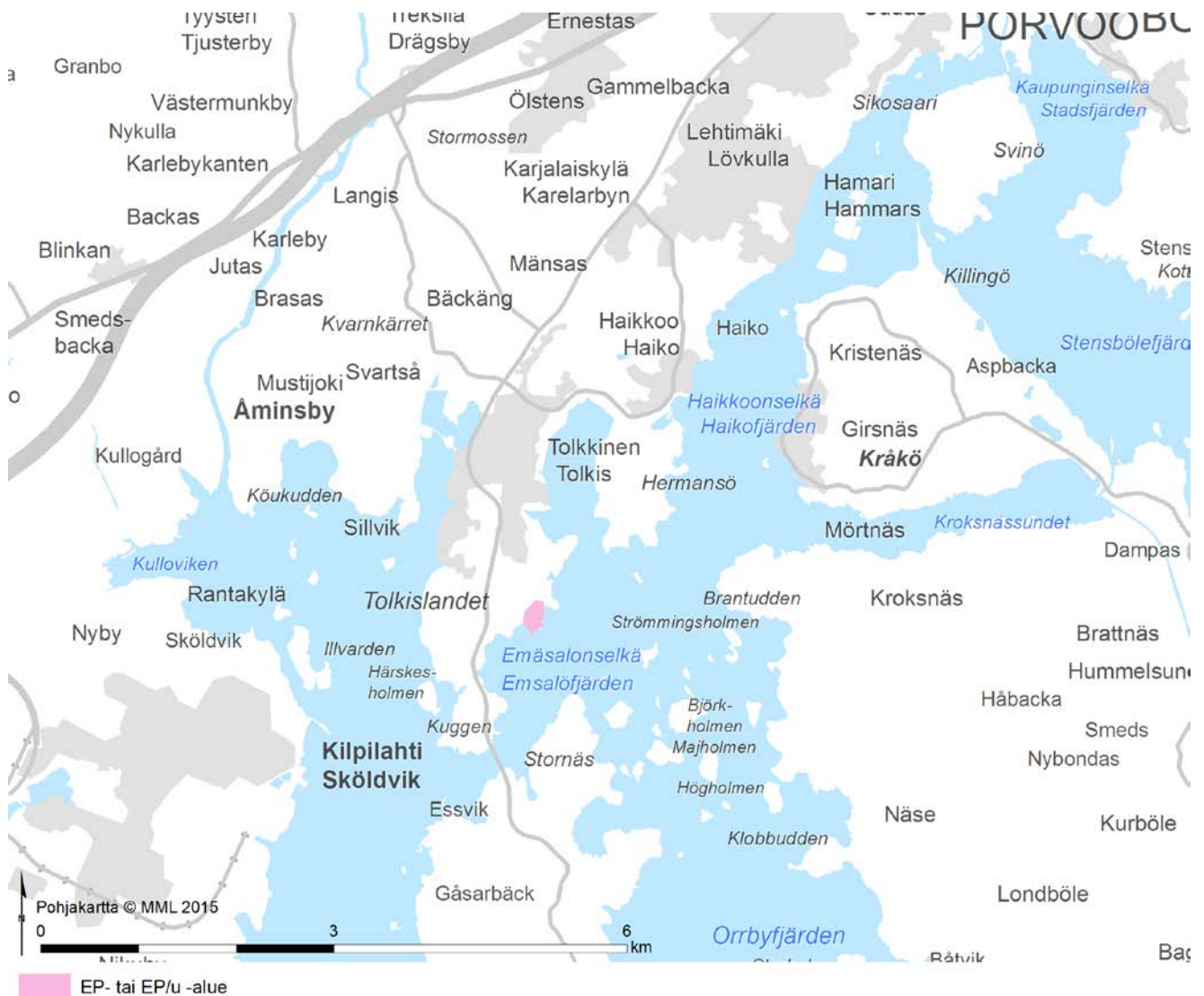
Hyvinkään lentokenttä toimii ajoittain Puolustusvoimien harjoittelualueena, mutta se ei ole ampuma-alue. Alueella ei siis suoriteta kovapanosammuntoja, mutta siellä voidaan kyllä käyttää harjoitusampumatarvikkeita jalkaväen aseilla. Alueella voidaan harjoitella toimintaa myös ilmatorjunta-aseilla, mutta niilläkään ei luonnollisesti suoriteta kovapanosammuntoja. Useimmin nähtyjä vieraita kentällä ovat Panssariprikaatin varusmiehet sekä helikopterilentue. Alue on maakuntakaavassa taajatoimintojen alue, arvokas harjoitusalue/geologinen muodostuma ja lentokenttä.

Kartta 13: Hyvinkään lentokenttä

3.2.25. Tolkkinen (Porvoo)

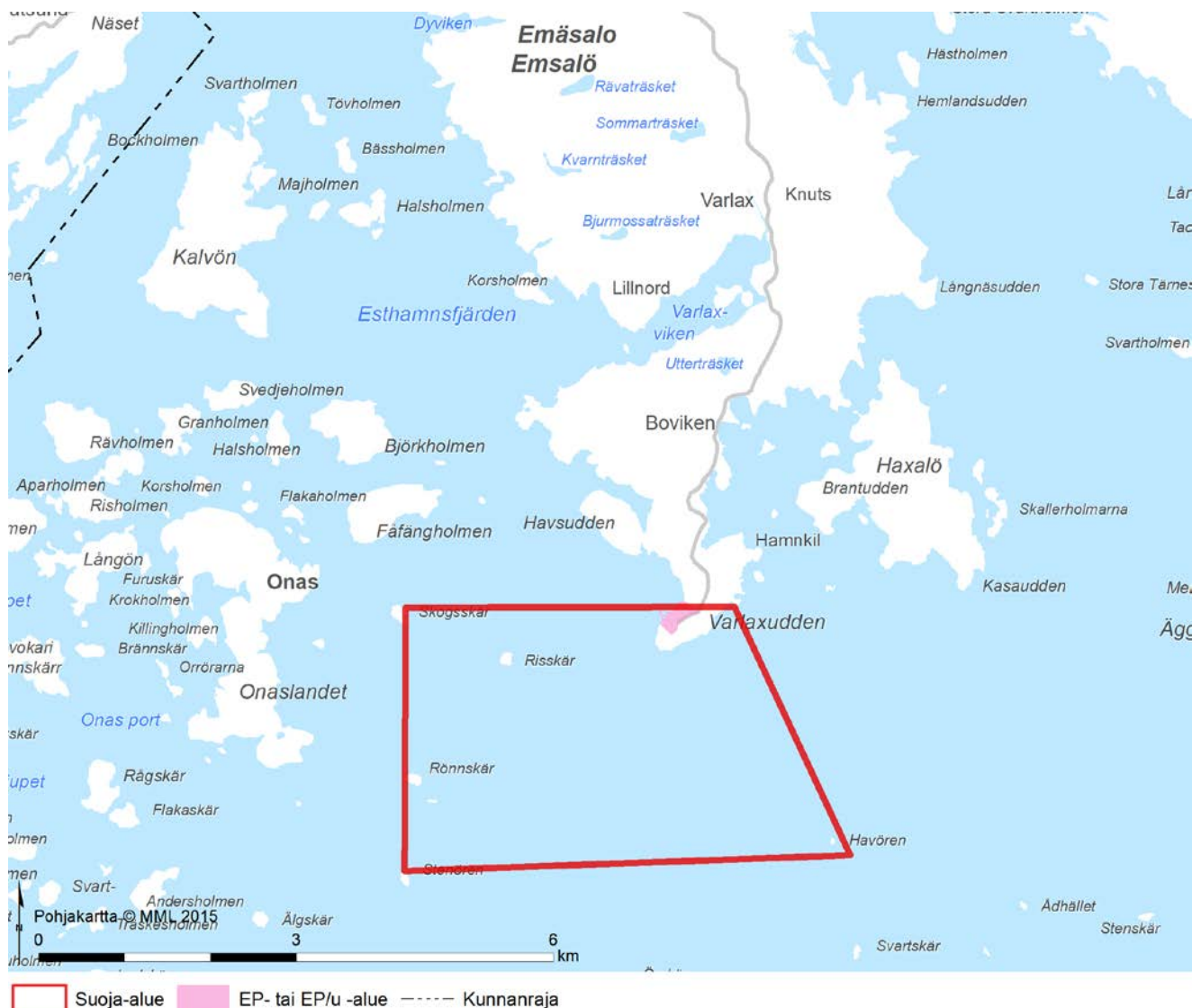
Puolustusvoimien 1. logistiikkarykmentin Etelä-Suomen varasto-osastolle kuuluva varasto Porvoon Tolkkisissa on merkitty maakuntakaavaan Puolustusvoimien alueena (EP). Alueella ei ole suojavyöhykkeitä.

Kartta 14: Tolkkisen varastoalue

3.2.26. Varlaxudden (Porvoo)

Emäsalon eteläkärjessä on Puolustusvoimien toimintaa. Aiemmin paikalla on sijainnut 100 mm:n patteri, mutta kyseiset tykit on poistettu. Puolustusvoimien lausuntojen mukaan toiminta alueella kuitenkin jatkuu. Alue on merkittynä maakuntakaavaan Puolustusvoimien alueena (EP). Finnpiilot Pilotage Oy:n luotsiasema sijaitsee maakuntakaavan EP-alueella. Varlaxuddenilla on suoja-alue.

Kartta 15: Varlaxudden

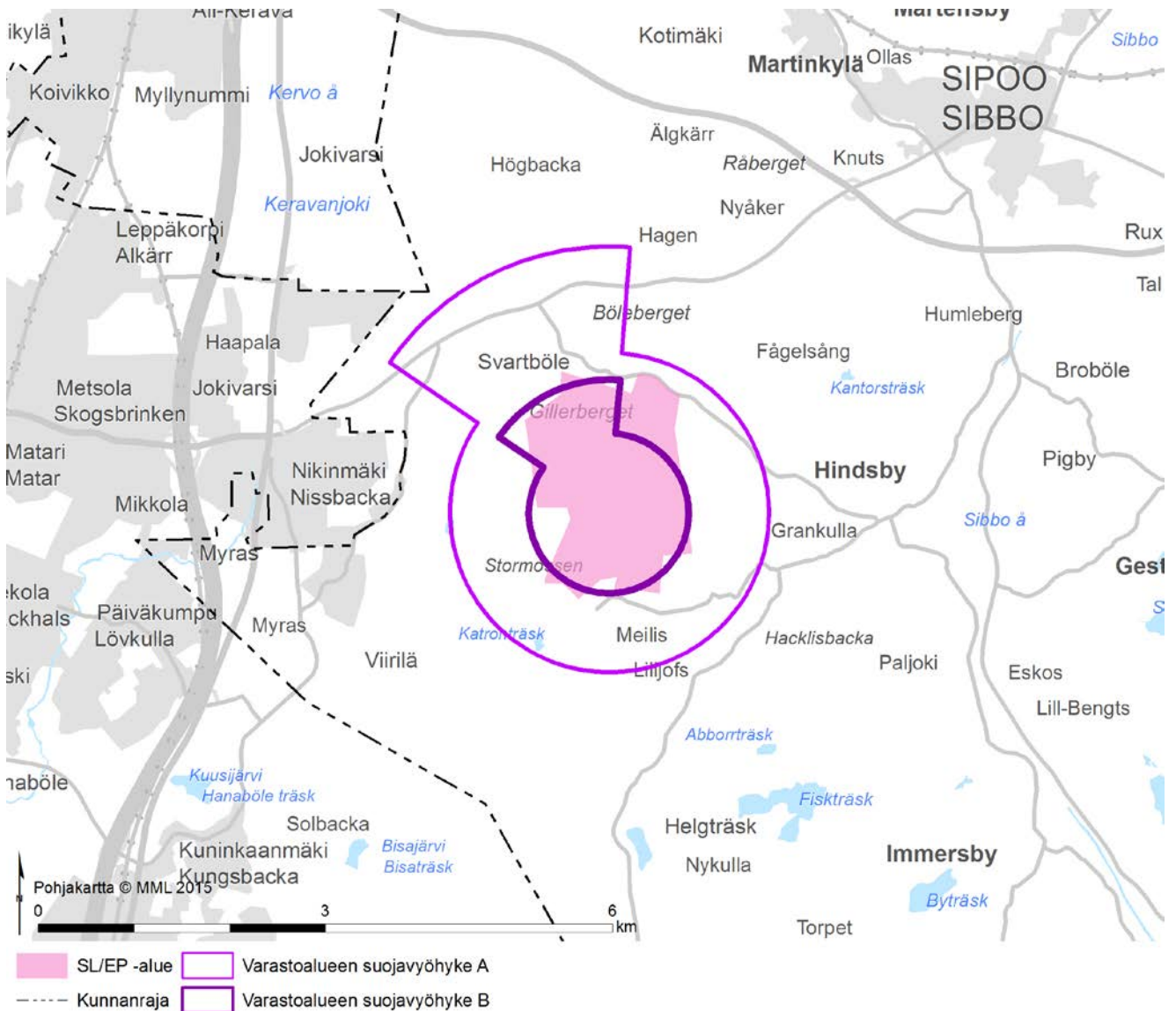
3.2.27. Orrengrundin suoja-alue (Loviisa)

Orrengrundin saari sijaitsee itäisellä Suomenlahdella noin 24 kilometriä Loviisasta eteläkaakkoon. Saari on ollut aikojen kuluessa monenlaisessa viranomaiskäytössä. Saarella on ollut parhaimmillaan yhtä aikaa edustettuina merenkulkuhallitus/merenkululaitos, Puolustusvoimat, Rajavartiosto ja vielä luotsi. Puolustusvoimien varuskunta lakkautettiin vuonna 2003 ja samassa yhteydessä miehitetty valvontalinnake muutettiin vartiolinnakkeeksi. Rajavartiostoon kuuluva merivartiostoasema suljettiin vuoden 2010 alussa. Orrengrundissa on edelleen puolustusvoimien toimintaa erikseen aidatulla ja merkityllä alueella.

Luotsiaseman toiminta saarella jatkuu ja saarella on edelleen suoja-alue. Orrengrundin Puolustusvoimien alue, jonka toissijainen käyttötarkoitus on virkistys-, matkailu- ja/tai koulutustoiminta (EP/u) -merkintä kumottiin Uudenmaan 4. vaihemaakuntakaavassa.

3.2.28. Hindsby (Sipoo)

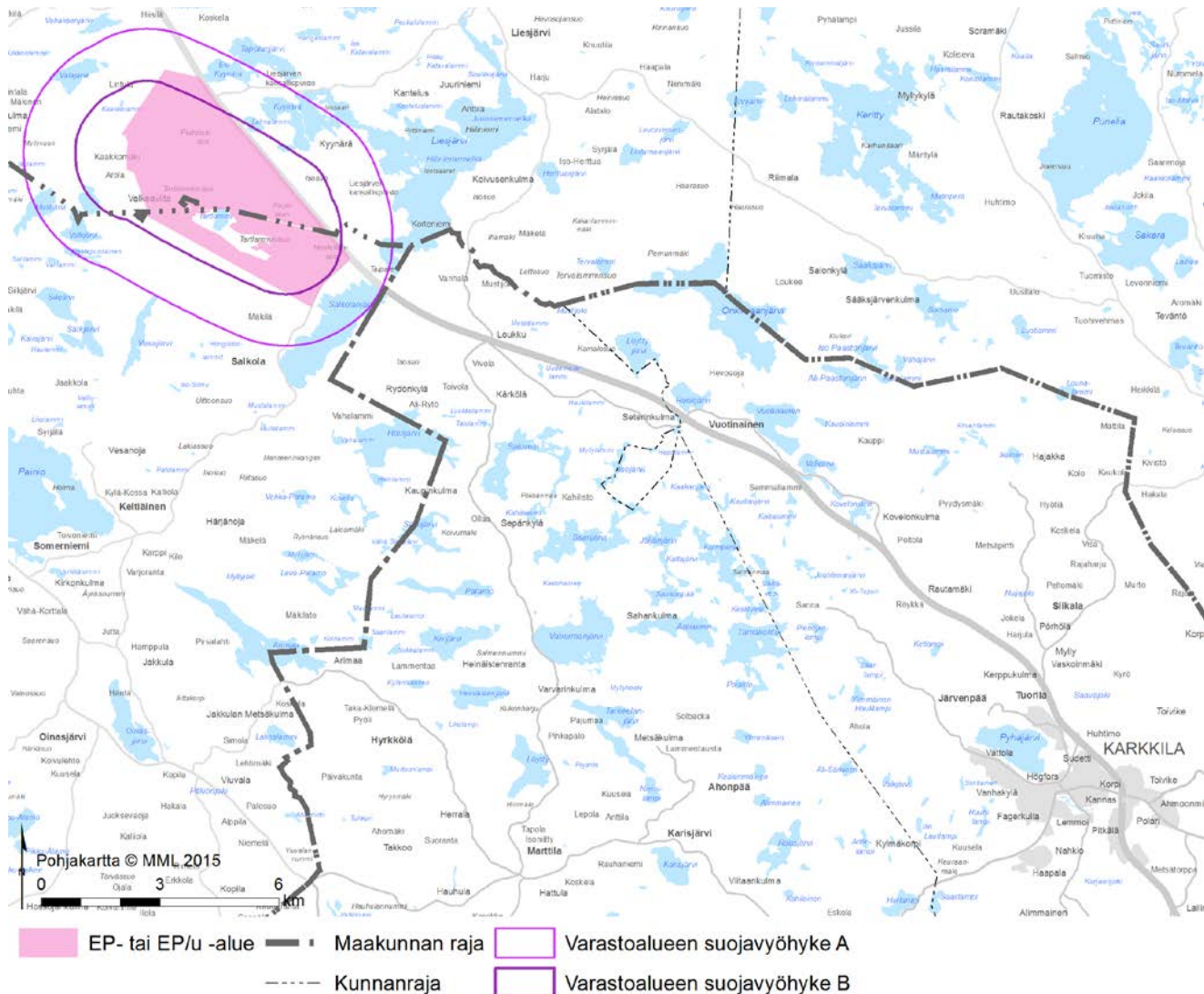
Alue on aidattu, toiminnasta vastaa Puolustusvoimien 1. logistiikkarykmentin Etelä-Suomen varasto-osasto. Alueelle on määriteltä suojavyöhykkeet. Alue on maakuntakaavassa merkinnällä Luonnonsuojelualue, joka on Puolustusvoimien käytössä (SL/EP), mutta sen suojavyöhykkeitä ei kaavaan ole merkitty. Suojavyöhykkeistä lisää tämän raportin kappaleessa 3.5.

Kartta 16: Hindsby

3.2.29. Tammela (Tammela ja Somero)

Kanta-Hämeen ja Varsinais-Suomen rajalla sijaitsevan Tammelan alueen ulompi suojavyöhyke ulottuu juuri ja juuri Uudenmaan rajalle. Tästä ei kuitenkaan aiheudu tarvetta kaavamerkinnöille Uudenmaan kaavoissa. Alueen suojavyöhykkeiden olemassaololla voi kuitenkin olla joskus ehkä merkitystä maankäytön kannalta myös Uudellamaalla.

Kartta 17: Tammelan varastoalue

3.3. Melu

3.3.1. Ohjearvot ja arviointi

Puolustusvoimien toiminnasta aiheutuvat meluvaikutukset kohdistuvat pääasiassa ampumaratojen, ampuma- ja harjoitusalueiden sekä myös lentokenttien läheisyyteen. Puolustusvoimien melunhallinnan toimintaperiaatteet on sisällytetty Puolustusvoimien ohjeistuksiin. Ampuma-, räjäytys- ja sotilasilmailun melulle altistuvien määrä on nykyisin jo varsin hyvin selvitetty. Näitä selvityksiä hyödynnetään toiminnassa, sotilasalueiden kehittämisessä, ympäristöluvuissa sekä myös maakuntien ja kuntien maankäytön suunnittelussa. Valtioneuvosto on antanut päätökset yleisistä (993/1992), ampumaratojen (53/1997) sekä raskaiden aseiden ja räjäytysten (903/2017) melutasojen ohjearvoista.

Ampumatoiminnan melun arvioinnissa käytetään taajuuspainotuksia, joista yleisimmät ovat A- ja C-painotukset. A-painotus jäljittelee ihmisen kuulon herkkyyttä eri taajuuksille, ja siksi se on pääasiallinen arviointisuure. A-painotusta käytetään myös yleisesti muidenkin ympäristömelulähteiden, kuten liikennemelun, arviointiin. Raskaiden aseiden ja räjähteiden arvioinnissa on lisäksi käytössä C-taajuuspainotus, joka ottaa A-painotusta enemmän huomioon pienitaajuisia (matalaa ääntä) melua. Pienikaliiperisten aseiden (esim. kiväärit ja pistoolit) melu on suuritaajuisempaa, ja siksi sitä arvioidaan A-taajuuspainotettuna enimmäistasona.

Pienikaliiperisten aseiden melulla on vähäisempi merkitys ampuma- ja harjoitusalueiden melussa verrattuna raskaisiin aseisiin ja räjähteisiin. Puolustusvoimat onkin todennut, että pelkkä ampumaratojen ja niiden melualueiden merkintä kaavaan ei riitä. Ampumaharjoitusalue on oleellisesti laajempi alue, jolloin pelkkä kohdemerkintä ei kuvaa riittävästi alueen tosiasiallista toimintaa. Raskaiden aseiden ampuma-alueiden melualue on huomattavasti laajempi kuin ampumaratojen, koska ampuma-alueiden melualueiden määrittämisessä otetaan aina huomioon kaikki mahdollisesti hyvinkin suuren alueen tuliasemat ja räjäytyspaikat. Lisäksi raskaiden aseiden tuottama pienitaajuinen ääni kantaa huomattavan pitkälle.

Ampumaratamelun ohjearvot

Valtioneuvoston päätöksen 53/1997 mukaan ampumaradan aiheuttamien meluhaittojen ehkäisemiseksi ja ympäristön viihtyisyyden turvaamiseksi melutaso ei saa ylittää A-painotettuna enimmäistasona impulssiakavakiolla (LAI_{max}) määriteltynä seuraavia arvoja:

Alue	Ohjearvo, LAI _{max} , dB
Asumiseen käytettävät alueet	65
Oppilaitoksia palvelevat alueet	65
Virkistysalueet taajamissa tai taajamien välittömässä läheisyydessä	60
Hoitolaitoksia palvelevat alueet	60
Loma-asumiseen käytettävät alueet	60
Luonnonsuojelualueet	60

Ohjearvoja sovelletaan maankäytön suunnittelussa ja rakentamisen lupamenettelyssä, mutta niitä sovelletaan yleisesti myös ympäristölupamenettelyssä.

Ampuma- ja harjoitusalueiden ohjearvot

Valtioneuvoston asetuksen 903/2017 mukaan *alueidenkäyttöä suunniteltaessa* ampuma- ja harjoitusalueiden raskaiden aseiden ampumatoiminnasta ja räjäytyksistä aiheutuva laskennallinen A-taajuuspainotettu ja impulssikorjattu vuosikeskiäänitaso ei saa ylittää melulle altistuvalla alueella ulkomelun ohjearvoja seuraavasti:

Alueen ja rakennuksen käyttötarkoitus	Ohjearvo, LR _{den} , dB
Pysyvä asutus	55
Loma-asutus	55
Hoitolaitokset	55
Oppilaitokset	55
Virkistysalueet	55
Leirintäalueet	55
Kansallispuistot	50

Saman asetuksen mukaan *toimintaa harjoitettaessa* ampuma- ja harjoitusalueiden raskaiden aseiden ampumatoiminnasta ja räjäytyksistä aiheutuva C-taajuuspainotettu äänialtistustaso ei saa ylittää melulle altistuvalla alueella seuraavia ulkomelun toimenpideraja-arvoja:

Alueen ja rakennuksen käyttötarkoitus	Ohjearvo, LCE, dB arkisin klo 7-19
Pysyvä asutus	105
Loma-asutus	105
Hoitolaitokset	105
Oppilaitokset	105
Virkistysalueet	105
Leirintäalueet	105
Kansallispuistot	100

Lisäksi asetuksessa säädetään, että kansallispuistoja koskevaa ulkomelun ohjearvoa ei sovelleta ampuma- ja harjoitusalueiden välittömään läheisyyteen rajautuvaan kansallispuiston osaan ja että iltaisin (kello 19–22), yöaikaan (kello 22–07), viikonloppuisin ja juhlapyhinä raskaiden aseiden ja räjäytysten melu tulee pitää mahdollisimman vähäisenä.

Asetusta raskaiden aseiden ja räjäytysten melutasoista ei sovelleta ampuma- ja harjoitusalueeseen, jolla on kyseisen asetuksen voimaan tullessa (1.1.2018) ympäristönsuojelulain tai mainitulla lailla kumotun ympäristönsuojelulain (86/2000) mukainen lainvoimainen ympäristölupa.

3.3.2. Ympäristölupa

Uusi ampumarata tai ampumaradan merkittävä laajentaminen edellyttävät yleensä ympäristönsuojelulain 28 §:n mukaisen lupahakemuksen (ympäristölupa) jättämistä. Sekä lupa- että valvontaviranomaisena toimii Aluehallintovirasto silloin, kun kyseessä on Puolustusvoimien tai Rajavartiolaitoksen toiminta. Puolustusvoimien ampumaradoista pääosalla on jo ympäristölupa ja puuttuvien osalta lupamenettelyt jatkuvat viranomaisohjauksessa. Lupamääräyksiin sisältyy aina myös melunhallinta. Kaikille merkittävälle ampuma- ja harjoitusalueille on laadittu ympäristömeluselvitys ja määritetty melualueet.

Ampuma- ja harjoitusalueet poikkeavat ampumaradoista sikäli, että niille on luonteenomaista laajemmalla alueella tapahtuva toiminta. Näiden alueiden sisällä voi olla useita ampumaratoja. Keveiden aseiden lisäksi tai niiden sijaan harjoitusammunnoissa on usein käytössä myös raskaiksi luokiteltuja aseita tai räjähteitä. Tällöin ei kyseessä olekaan enää ympäristönsuojeluasetuksen 1 §:ssä tarkoitettu ampumarata. Tällaisten toimintojen ympäristöluvan tarve määräytyy ympäristönsuojeluasetuksen sijaan ympäristönsuojelulain 28 §:n 2 momentin perusteella silloin, kun toiminnasta saattaa aiheutua naapurussuhdelain 17 §:n tarkoittamaa kohtuutonta rasitusta.

3.3.3. Meluntorjunta

Siinä missä ampumaratojen melua voidaan tiettyyn pisteeseen asti torjua varsin tehokkaastikin erilaisin rakenteellisin ratkaisuin, on asia raskaiden aseiden kanssa toisin. Ampuma- ja harjoitusalueella suoritettavat raskasaseammunnat yksinkertaisesti tuottavat paljon melua. Raskaiden aseiden melu on impulssimaista ja suurienergistä. Ampumamelussa voidaan enimmillään erottaa laukausääni, ammuksen lento- ja iskemä-ääni. Laukausääni aiheutuu aseiden suupamauksesta. Ammuksen lentoääni aiheutuu yläääninopeudella lentävästä ammuksista. Ammuksen osuessa maaliin syntyy iskemä-ääni. Laukausäänen ja iskemä-äänen synty tapahtumat ovat akustisesti pistemäisiä, joiden synnyttämä ääniaalto on muodoltaan palloaalto. Lentoääni leviää kartionmuotoisena aaltona etuviistoon.

Raskaiden aseiden meluntorjuntakeinoja ovat käytännössä vain riittävien suojaetäisyyksien varaaminen ja erilaiset toiminnalliset keinot, kuten tiettyjen aseiden käytön rajoittaminen ja aikataulutus. Suojaetäisyyksien käyttäminen perustuu äänitason pienenemiseen äänen edetessä, johtuen äänienergian leviämisestä ja muuttumisesta lämmöksi. Pienitajuinen (matala) ääni voi edetä vaimentumatta hyvin pitkiä etäisyyksiä. Äänen eteneminen riippuu mm. melusteista, maastosta,

kasvillisuudesta, sekä sääoloista, erityisesti lämpötilan ja tuulennopeuden vaihteluista. Äänenpainetasen vaihtelut voivat olla merkittävät (± 15 dB) sääoloista johtuen.

Tarvittavat suojaetäisyydet mitoitetaan tavallisesti tarkoitukseen suunniteltuja melun laskentaohjelmia käyttäen. Ampumamelun laskennassa kaikkein tärkein tekijä on lähtötietojen luotettavuus eli tiedot aseiden melupäästöstä. Puolustusvoimat onkin kattavasti mitannut melupäästöjä yleisimmille käytössä oleville raskaille aseille ja räjäytyksille.

Koska Puolustusvoimien ampumatoiminnasta aiheutuvan melun vähentäminen vaimentamalla sitä erilaisin rakenteellisin ratkaisuin on hyvin kallista ja usein tehotonta, raskaiden aseiden kohdalla jopa mahdotonta, on merkittävin keino melunhaittojen vähentämiseen kaavajärjestelmä. Maakuntien liittojen ja kuntien tulee maankäyttöä suunnitellessaan huolehtia siitä, että maanpuolustuksen edellyttämät sotilasalueet säilyvät valtakunnallisten alueidenkäyttötavoitteiden mukaisesti toimintakykyisinä ja että melulle herkat toiminnot ohjataan melualueiden ulkopuolelle. Kaavoihin voidaan merkitä melu- tai meluntorjuntatarvealueet. Melualueen merkinnällä osoitetaan maakunta- ja yleiskaavatasolla yleensä sellaisia alueita, joilla melutaso ylittää valtioneuvoston päätösten 993/1992 ja 903/2017 mukaiset melutason ohjearvot. Melualueen määrittämisperusteet on aina esitettävä kaavaselostuksessa.

3.4. Suoja-alueet

Suoja-alueet ovat maan turvallisuuden ja aluevalvonnan kannalta tärkeitä ja tarkkaan rajattuja aluevesien osia. Suoja-alueista ja suoja-alueilla noudatettavista toimintarajoituksista säädetään aluevalvontalaissa. Suoja-alueet varmistavat Suomen alueellista koskemattomuutta ja suojaavat maanpuolustuksen tärkeitä alueita. Suoja-alueilla sijaitsee yleensä sotilasalue, johon liittyy 100 metrin lähestymiskiello. Sotilasalue on merkitty maihinnousun kieltävillä kylteillä. Kaikki Suomen yhteensä 18 suoja-aluetta sijaitsevat Suomenlahdella ja Saaristomerellä ja ne on merkitty virallisiin merikarttoihin.

Kartta 18: Suomenlahden ja saaristomerellä sijaitsevat suoja- ja ampuma-alueita maastotietokannasta poimittuna

Monet suoja-alueella suoritettavat toimet ovat luvanvaraisia. Toiminnan suoja-alueella mahdollistavan suoja-alueen myöntää enintään kalenterivuodeksi kerrallaan Merivoimien esikunta. On huomattava, että ammuntojen aikana suoja-alueen lupa ei kuitenkaan ole ihmisten turvallisuuden vuoksi voimassa.

Luvanvaraista toimintaa suoja-alueella on:

- Laitesukelluksen tai muun merenkulkuun tavanomaisesti kuulumattoman vedenalaisen toiminnan harjoittaminen, esimerkiksi poijujen ankkurointi pohjaan, kaapelin lasku, pohja-ainesten otto ja läjitys.

- Kalastaminen pohjaa laahaavalla tai raskaalla pohjaan ankkuroitavalla pyydyksellä kuten nuotalla, troolilla tai isorysällä.
- Ankkurointi suomalaisiin merikarttoihin merkittyjen ankkuripaikkojen ulkopuolelle muulla kuin huviveneellä, ellei se ole merenkulun turvallisuuden, ylivoimaisen esteen tai hätätilanteen takia välttämätöntä. Huviveneellä tarkoitetaan runkopituudeltaan alle 24 metriä pitkää venettä, joka on tarkoitettu käytettäväksi urheilussa ja vapaa-ajan vietossa.
- Liikkuminen jäällä tai yleisellä vesialueella yleisen väylän ulkopuolella 100 metriä lähempänä sellaisia Puolustusvoimien käytössä olevia maa-alueita, joille maihinnousu on lain nojalla merkitty kielletyksi.

Luvanvaraisuus ei koske:

- Pintasukellusta esimerkiksi snorkkelivarustuksella.
- Onkimista, pilkkimistä, viehekalastusta tai pyyntiä katiskalla, merralla, tavanomaisella rysällä tai verkolla.
- Liikkumista yksityisellä vesialueella eikä merkityllä väylällä, joka kulkee 100 metriä lähempänä suoja-alueiden sotilasalueita. (Suoja-alueella olevalle sotilasalueelle myönnetty kulkulupa oikeuttaa liikkumaan tällä sadan metrin vyöhykkeellä.)
- Luvanvaraisuus ei koske viranomasta silloin, kun viranomainen hoitaa tehtäviään suoja-alueella. Tästä on kuitenkin ilmoitettava sotilas- tai rajavartiolaitosviranomaiselle viipymättä.

Uudenmaan maakuntakaavoissa suoja-alueille on osoitettu lähinnä Puolustusvoimien alueita. Jonkin verran suoja-alueiden sisään jää myös luonnonsuojelualueita (SL), mutta ne eivät kuitenkaan ole ristiriidassa suoja-alueen rajoitusten kanssa. Pirttisaaren sekä Varlaxuddenin suoja-alueilla sijaitsee lisäksi virkistysalueita ja niiden käyttöön suoja-alueella on vaikutusta. Tällaisista ristiriitatilanteista suoja-alueilla päästään eroon joko olemalla osoittamatta aluevarauksia suoja-alueille tai lakkauttamalla itse suoja-alue. Suoja-alueita on lakkautettu aikojen kuluessa, kun suoja-alueen perusteena ollut suojattava kohde on lakkautettu. Suoja-alue ei koskaan kuitenkaan lakkaa automaattisesti suojattavan kohteen lakatessa, vaan se lakkautetaan erikseen Valtioneuvoston asetuksella.

3.5. Suojavyöhykkeet

Räjähdevarastoinnin suojavyöhykkeistä määrätään mm. räjähteiden valmistuksen, käsittelyn ja varastoinnin turvallisuusvaatimuksista annetussa valtioneuvoston asetuksessa 2011/2015. Tämän asetuksen sekä Sotilasräjähdemääräyksen perusteella Puolustusvoimien räjähdevarastoille on määritetty suojavyöhykkeet, jotka tulee huomioida maakuntakaavan lisäksi myös maakuntakaavaa alemman asteisessa kaavoituksessa. Suojavyöhykkeitä ei ole Uudellamaalla aikaisemmin merkitty maakuntakaavaan.

Käytännössä kyse on ulkoisista suojaetäisyyksistä, tai yksinkertaisimmin räjähdysvaara-alueista. Nämä vyöhykkeet, joita on yhteensä 5 eritasoista, on muodostettu kohteen ympärille laskennalla, joka perustuu varastorakennuksen rakennustyyppiin, räjähdysaineen määrään varastossa, räjähteen vaarallisuusluokkaan ja etäisyyteen.

Valtioneuvoston asetuksessa 2011/2015 on määritetty suojattavan kohteen luokka ja siihen kuuluvat suojattavat kohteet. Luokitus ja siihen kuuluvat kohteet ovat:

A: sairaala, vankeinhoitolaitos, hoitokoti, vanhainkoti, lastentarha tai muu vastaavasta laitos, jossa olevat ihmiset tarvitsevat ulkopuolista apua evakuoitilanteessa

B: koulu, vähintään 10 talouden asutustaajama, liikuntapaikka, kokoontumispaikka tai muu huoneisto, jossa ihmisiä tavallisesti oleskelee, julkinen rakennus tai ulkopuolisen toimijan vaarallisten kemikaalien laajamittainen tuotantolaitos

C: yksittäinen asuttu rakennus, muu tehdas

D: yleinen liikenneväylä, satama-alue, lentokentän kiitorata tai maakaasun siirtoputkiston paineenvähennysasema

E: vähän liikennöity yleinen liikenneväylä

Sotilasräjähdemääräyksen 2016 mukaiset ulkoiset suojattavat kohteet ovat:

Suojattava kohteen luokka	Suojattava kohde ¹
A	sairaala², vanhainkoti, päiväkot³, tai muu vastaava laitos, jossa olevat ihmiset tarvitsevat ulkopuolista apua liikkumiseen mahdollisessa evakuointitilanteessa
B	- koulu - vähintään 10 talouden asutustaajama - kasarmi
C	- yksittäinen asuttu rakennus - tehdas, tuotantotila - kokoontumispaikka tai huoneisto, jossa ihmisiä tavallisesti oleskelee - julkinen rakennus, - palavan nesteen, palavan kaasun, erittäin myrkyllisen tai myrkyllisen aineen maanpäällinen yhteensä yli 100 m³ varasto - ampumarata - vähintään 4000 kg:n tuotantolaitoksen ulkopuolinen räjähdevarasto⁵
D	- yleinen liikenneväylä⁴ kuten maantie, rautatie tai laivaväylä, - yleinen satama-alue, - lentokentän kiitorata, - palavan nesteen, palavan kaasun, erittäin myrkyllisen tai myrkyllisen aineen maanpäällinen varasto yhteensä yli 10m³ varasto, - maakaasun siirtoputkiston paineenvähennysasema - alle 4000 kg:n tuotantolaitoksen ulkopuolinen räjähdevarasto⁵
E	- Yksittäinen tilapäiseen asumiseen käytettävä rakennus, - vähän liikennöity yleinen liikenneväylä⁴ kuten maantie, rautatie tai laivaväylä

¹ mikäli suojattavan kohteen luonne poikkeaa merkittävästi tavanomaisesta taulukossa määritellystä kohteesta, se voidaan perustellulla syyllä luokitella myös muuhun luokkaan.

² mikäli kyseessä on hoitolaitos, jossa ei ole vuodepaikkoja, esim. varuskuntasairaala (vast.), voidaan ko. laitos tulkita kuuluvaksi suojattavaksi kohteeksi B

³ sellaisessa tapauksessa, jossa päiväkodissa hoidettavien määrä on vähäinen (alle 10 lasta) ja jossa hoidettavat lapset asuvat päiväkodin lähipiirissä, suojaetäisyydet saadaan tapauskohtaisesti arvioiden määrittää suojattavan kohteen B etäisyyksien mukaisesti.

⁴ yleisellä liikenneväylällä liikennettä ei ole rajoitettu esim. puomein tai liikenteen kieltävin merkein

⁵ tuotantolaitoksen ulkopuolisena räjähdevarastona pidetään kohdetta, joka on muu kuin PV:n kohde tai sellaisen PV:n organisaation kohde, joka ei ole tietoinen vaarallisen kohteen toiminnoista (esim. ei huomioitu johtosäännössä)

3.6. Vaara-alueet

Lainsäädännöllisestä näkökulmasta katsottuna käsite vaara-alue liittyy Ilmatilaa koskeviin rajoituksiin ja varoituksiin, joita on nykyisin kolme tasoa:

1. Kieltoalueet, missä ilmailu on kielletty, mutta Liikenteen turvallisuusvirasto voi erityisistä syistä myöntää luvan alueella lentämiseen.
2. Rajoitusalueet, missä ilmailu on luvanvaraista.
3. Vaara-alueet.

Vaara-alueella tarkoitetaan rajoiltaan määriteltä ilmatilan osaa, jossa vaihtelevasti määräaikoina saatetaan harjoittaa ilma-alusten lentoturvallisuuden vaarantavaa toimintaa. Alueet osoitetaan vaara-alueiksi Liikenteen turvallisuusviraston määräyksellä tai päätöksellä. Ilma-alusten lentoturvallisuuden vaarantavan toiminnan alkamisesta ja loppumisesta on ilmoitettava aluelennonjohdolle. Vaara-alueita on pysyviä ja tilapäisiä ja ne voivat olla joko aktiivisia tai ei-aktiivisia.

Vaara-alueita on ilmatilassa kolmenlaisia:

1. Kansainvälisten merialueiden yläpuolella sijaitsevat Puolustusvoimien ampuma-alueet. Mantereella sijaitsevien ampuma-alueiden ilmatilat ovat hiljattain tehdyn ilmatilauudistuksen jälkeen statukseltaan rajoitusalueita.
2. Miehittämättömillä ilma-aluksilla (UAV) suoritettavaa toimintaa varten perustetut vaara-alueet.
3. Yleis- ja harrasteilmailun käyttöön perustetut vaara-alueet.

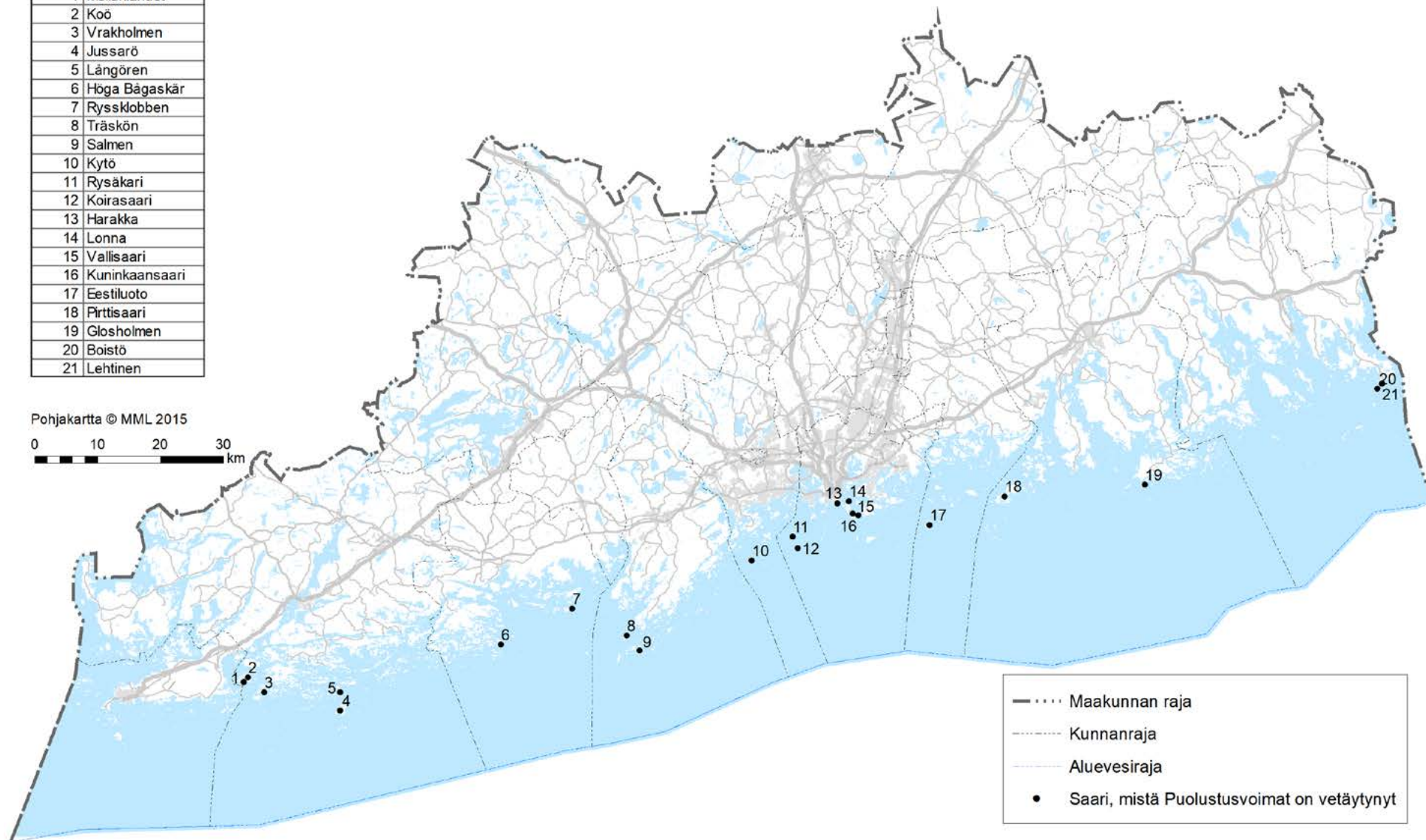
Nykysäädösten mukaan aktiiviselle vaara-alueelle saa lentää ilma-aluksen päällikön oman harkinnan mukaan. Vaara-alueita ei ole merkitty maakuntakaavaan, eikä itse asiassa mihinkään muihinkaan kaavoihin. Varsin luottavaisin mielin voidaankin todeta, että vaara-alueilla ei ole vaikutuksia maankäytön suunnitteluun eikä maankäyttöön.

Liite 1. Entiset suljetut saaret

Nro	Nimi
1	Mellanlandet
2	Koö
3	Vrakholmen
4	Jussarö
5	Långören
6	Höga Bågaskär
7	Ryssklöbben
8	Träskön
9	Salmen
10	Kyto
11	Rysäkari
12	Koirasaari
13	Harakka
14	Lonna
15	Vallisaari
16	Kuninkaansaari
17	Eestiluoto
18	Pirttisaari
19	Glosholmen
20	Boistö
21	Lehtinen

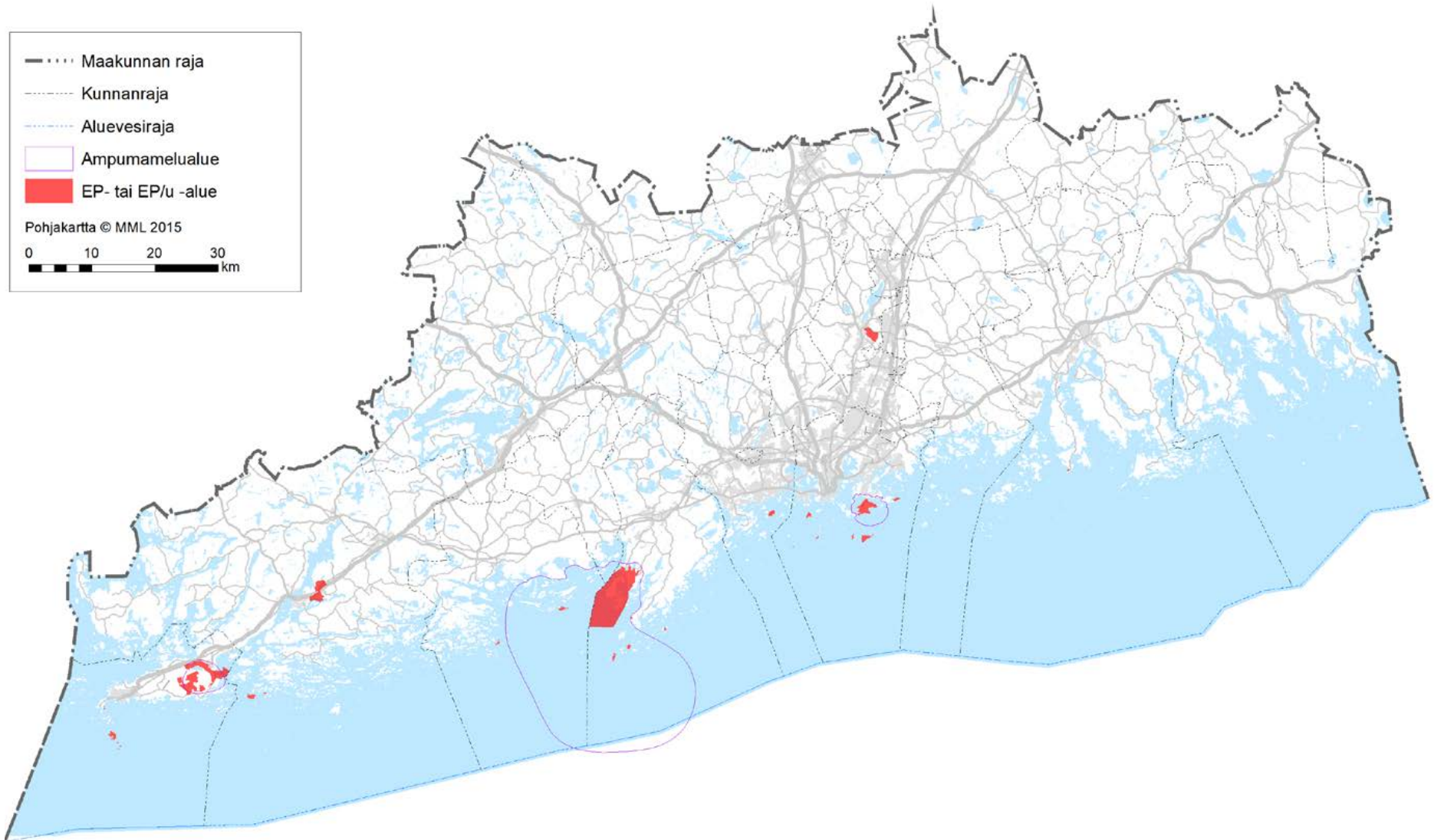
Pohjakartta © MML 2015

0 10 20 30 km

- · · · · Maakunnan raja
- - - - - Kunnanraja
- - - - - Aluevesiraja
- Saari, mistä Puolustusvoimat on vetäytynyt

Liite 2. Puolustusvoimien alueet voimassa olevissa Uudenmaan maakuntakaavoissa

Uudenmaan liitto // Nylands förbund // Helsinki-Uusimaa Regional Council

Esterinportti 2 B • 00240 Helsinki • Finland

+358 9 4767 411 • toimisto@uudenmaanliitto.fi • uudenmaanliitto.fi

